

TECHNICKÁ UNIVERSITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ
katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: sociální práce
Studijní obor: penitenciární péče
Kód oboru: 7502R023
Název bakalářské práce:

POJISTNÉ PODVODY V OKRESE LIBEREC
INSURANCE CHEAT IN THE REGION LIBEREC

Autor: **Podpis autora:** _____

Tomáš Brzoň
Břetislavova 310/29
460 14, Liberec 12

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
65	0	11	9	14	1 + 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne :

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická universita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li závěrečnou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL, v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do její skutečné výše.

Závěrečnou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím závěrečné práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Podpis: .....

Poděkování:

Děkuji všem za pomoc při psaní této práce. Zejména děkuji mému vedoucímu práce Mgr. Zdeňkovi Kovaříkovi za jeho rady a metodickou pomoc při vedení mé bakalářské práce. Poděkovat bych chtěl také svým kolegům z práce za pomoc při získávání potřebných údajů do bakalářské práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat své manželce Kamile za toleranci.

Název bakalářské práce: Pojistné podvody v okrese Liberec

Název bakalářské práce: Insurance cheat in the region Liberec

Jméno a příjmení autora: Tomáš Brzoň

Akademický rok a odevzdání: bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

Resumé

Hospodářská kriminalita v posledních několika letech neustále narůstá. Zdokonalují se techniky páčání této trestné činnosti. Stejně to je i u pachatelů trestného činu pojistného podvodu. Rafinovanost a drzost pachatelů této trestné činnosti je stále dokonalejší. Toto jednání by mělo být pro naši společnost jak poučné, tak varující. Takto páchaná trestná činnost může společnosti působit velké finanční škody. Společnost by se proto měla nad páčáním pojistného podvodu zamyslet a učinit patřičná opatření. Velkou roli by měla hrát dobrá informovanost a prevence vůči takto páchaným trestným činům. Hospodářské trestné činy by měly být společnou silou odhalovány a patřičně potrestány.

Cílem této práce je popsat tuto formu kriminality, zjistit sociodemografické charakteristiky pachatelů trestného činu pojistného podvodu za posledních 5 let a postihnout vývojové trendy tohoto trestného činu.

Klíčová slova: trestný čin, pachatel, obviněný, pojistitel, pojistník, pojišťovna, pojistná událost, pojistné plnění, pojistný podvod, hospodářská kriminalita, kriminální jednání, kriminalita, podnikatel, věk pachatele, prevence.

Summary

Economic criminality has grown in a few last years a lot and it is still growing. Techniques of investigation in this branch of criminality are developed and improved together with the growth of criminality. Cunning and insolence of the offenders are always more and more sophisticated. This criminal behaviour should be alarming for our society, because this kind of criminality is often responsible for large financial loss. Therefore society should think about commission of insurable fraud and make useful actions. An important role plays good awareness and prevention of these kinds of criminal acts. Economic crimes should be recovered and punished by collective forces.

The aim of my thesis is therefore to describe this form of criminality, detect sociodemographic characteristic of criminal insurance cheat offenders in the last five years and affect by developmental tendencies of this criminal acts.

Key Words: criminal act, offender, accused, insurer, policy holder, insurance company, insured accident, insurance benefit, insurance cheat, economic criminality, criminal act, criminality, businessman, age offender, prevention.

Das Resümee

Der Wirtschaftskriminalität weist in den letzten Jahren immer steigende Tendenz auf. Die Methoden des Straftatenbegehens vervollkommen sich ja ständig. Das Gleiche ist auch bei den Tätern, die die Straftat des Versicherungsbetrugs begehen, zu beobachten. Die Raffinesse und die Frechheit der Täter ist stets vervollkommener. Diese Handlung sollte für unsere Gesellschaft sowohl lehrreich als auch warnend sein. Auf diese Weise begangene Kriminalität kann der Gesellschaft erhebliche Finanzschäden anrichten. Deshalb sollte die Gesellschaft darüber nachdenken und effektive Maßnahmen einleiten. Eine maßgebende Rolle sollten da gute Informiertheit und dementsprechende Verbrechensverhütung spielen. Die wirtschaftliche Verbrechen sollten mit vereinten Kräften entdeckt und entsprechend bestraft werden.

Das Ziel dieser Arbeit ist es, diese Form der Kriminalität zu beschreiben und soziodemographische Charakteristiken der Täter der Straftat des Versicherungsbetrugs in den letzten 5 Jahren zu ermitteln und die Entwicklungstrends dieses Verbrechens zu fassen.

Schlüsselwörter: Tat, Täter, Beklagter, Versicherungsträger, Versicherer, Versicherungsanstalt, Versicherungsfall, Versicherungsleistung, Versicherungsbetrug, Wirtschaftskriminalität, Verbrechenshandlung, Kriminalität, Unternehmer, Alter eines Täters, Vorbeugung

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

SKPV – Skupina kriminální policie a vyšetřování

TČ – trestný čin

Tr. z. – trestní zákon

PČR – Policie České republiky

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Hospodářská kriminalita	12
2.1 Charakteristické rysy hospodářské kriminality.....	13
2.2 Charakteristika vlivů hospodářské kriminality.....	14
3 Charakteristika podvodných jednání.....	17
3.1 Vnější podvodná jednání.....	19
3.2 Vnitřní podvodná jednání.....	19
3.2.1 Společné znaky podvodných jednání.....	20
3.2.2 Odlišné znaky podvodných jednání.....	21
4 Právní charakteristika podvodných jednání.....	22
4.1 Trestný čin podvodu.....	22
4.2 Trestný čin pojistného podvodu	24
5 Vymezení pojmu pojistný podvod.....	25
5.1 Vymezení pojmu pojištění, jako občanskoprávní vztah.....	26
5.2 Typické způsoby páchaní pojistného podvodu.....	26
5.2.1 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech sjednávání pojistné smlouvy.....	27
5.2.2 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech vzniku a trvání pojistné události.....	27
5.2.3 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech procesu likvidace pojistné události.....	27
5.3 Základní formy páchaní pojistných podvodů.....	28
6 Osoba pachatele pojistného podvodu	30
6.1 Osoba pachatele vnějšího pojistného podvodu.....	32
6.2 Osoba pachatele vnitřního pojistného podvodu.....	32
7 Dokazování pojistných podvodů.....	33
7.1 Kriminogenní faktory.....	34
7.2 Typické stopy pojistných podvodů.....	35
7.3 Znalecké dokazování.....	36
8 Prevence hospodářské kriminality.....	37
9 Praktická část.....	39
9.1 Úvod do praktické části.....	39
9.1.1 Cíl a předpoklady práce.....	39
9.2 popis výzkumného vzorku.....	39

9.3 Metodika výzkumu.....	40
9.3.1 Analýza statistických materiálů.....	40
9.3.2 Analýza dokumentů.....	40
10 Popis výsledků průzkumu.....	41
10.1 Statistika trestné činnosti pojistného podvodu v Severočeském kraji.....	41
10.2 Trestný čin pojistný podvod s počty obviněných osob.....	43
10.3 Pohlaví pachatelů pojistného podvodu.....	44
10.4 Věk pachatelů pojistného podvodu.....	45
10.5 Dosažené vzdělání pachatelů pojistných podvodů.....	47
10.6 Zaměstnanost pachatelů pojistného podvodu.....	49
10.7 Kriminální minulost pachatelů pojistného podvodu.....	52
10.8 Důvody páchaní a využití prospěchu z trestné činnosti.....	53
10.9 Příklady z praxe pojistných podvodů.....	55
10.10 Vyhodnocení předpokladů pojistného podvodu.....	57
11 Závěr.....	60
12 Navrhovaná opatření.....	62
13 Seznam použitých zdrojů.....	64

1 Úvod

Hospodářská kriminalita, ke které se řadí podvody a pojistné podvody, které do této problematiky patří, jsou nejčastěji označovány jako trestná činnost páchaná na úseku ekonomiky. Tato trestná činnost je jakýmsi novým fenoménem dnešní doby, který propukl již v devadesátých letech. Hospodářská kriminalita zasahuje velmi silně do hospodářské soustavy našeho státu, ale i do všech ostatních ekonomických subjektů. Je projevem nenásilné trestné činnosti, která dokáže páchat velké ekonomické i materiální škody. Hospodářská trestná činnost se stále vyvíjí a prolíná mezi složitými občansko právními a trestně právními vztahy. Hospodářská kriminalita může zasahovat i do vysoce organizovaného zločinu, se kterým se musí policie a justice tvrdě vyrovnat a účinně proti této trestné činnosti zasahovat. Hospodářská trestná činnost je jednou z nejhůře vyhledatelných a prokazatelných trestných činností právě proto, že často hraničí s občansko právními spory. Hospodářská kriminalita je velice latentní a z toho důvodu se zde velmi těžko hledají znaky trestného činu. U pojistných podvodů se policie setkává s důmyslnými, téměř profesionálními technikami pachatelů hospodářské kriminality, a to především na úseku pojistných smluv ve vztahu s pojištěním motorových vozidel, pojištění proti odcizení majetku, pojištění domácností a pojištění osob. Nejčastější problematikou pojistných podvodů je však výše zmiňované pojištění motorových vozidel proti ztrátě, havárii a poškození. S touto problematikou je také úzce provázána počítačová kriminalita a korupce. Jedním ze základních věcí by však mělo být seznámení veřejnosti s touto problematikou a nastolení otázky k prohloubení právní regulace v našem státě. Dále pak sjednocení pravidel v oblasti občanského a civilně právního systému, kde by bylo nutno vytvořit vhodné podmínky jak kontroly, tak potřebného trestně právního systému a postihu hospodářské kriminality. Tato problematika je těžká a špatně odhalitelná, ale lepší to nebude. Podvodníci budou stále vynalézat lepší a mazanější techniky páchaní této hospodářské trestné činnosti.

Zvolil jsem dané téma k napsání práce, týkající se problematiky hospodářské trestné činnosti se zaměřením na pojistný podvod. V první části práce jsem se zaměřil na problematiku hospodářské kriminality, její charakteristiky a vlivy prostředí. Hospodářská kriminalita je široký pojem, a proto se zaměřím na pojistná podvodná jednání. Zde se zaměřím na podvodná jednání a budu je blíže specifikovat. Dále vysvětlím právní charakteristiku. Objasním pojmy pojistný podvod, formy páchaní, osobu pachatele a jeho jednání. Dále popíši dokazování pojistných podvodů, kriminogenní faktory, základní stopy, které vedou k odhalení pachatele pojistného podvodu a prevenci tohoto druhu kriminality.

V praktické části se zaměřím přímo na pachatele trestného činu pojistného podvodu, se kterým se setkáváme v běžném životě. Cílem průzkumu bude potvrdit, nebo vyvrátit stanovené hypotézy a popsat skutečnosti, které mají vliv na tuto trestnou činnost. Metody použité pro tento účel budou vycházet z dostupných dat, z jejich vyhodnocení a analýzy. Veškerá data jsou použita z veškerých spisových materiálů, které jsou vedeny policií za posledních pět let v okrese Liberec. Pro práci budou také využity celostátní statistiky, vedené Policejním prezidiem ČR.

Konkretizace cíle

Cíl této práce je specifikovat a popsat tuto formu kriminality s postižením vývojových trendů, zjistit sociodemografické charakteristiky pachatelů trestného činu pojistného podvodu na území Libereckého okresu za období roku 2004 až 2008 a postihnout tak vývojové trendy..

2 Hospodářská kriminalita

Hospodářská kriminalita, nebo také zvaná ekonomická či finanční kriminalita je v dnešní době velmi používaný pojem s velice rozsáhlou hospodářskou problematikou. Odborníci proto mohou jen těžko vytvořit přesnou definici pro hospodářskou kriminalitu, ale všeobecně lze říci, že se jedná o trestnou činnost ohrožující zájmy subjektů v oblasti ekonomické a majetkové. Hospodářská kriminalita „je ve své podstatě kriminalitou nenásilnou, avšak s mimořádným sociálním a ekonomickým dopadem na vnitřní stabilitu státu. Podle některých autorů hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné, společensky nebezpečné jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující, nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů.“¹ Ve všech třech případech, ať se jedná o hospodářskou, finanční, či ekonomickou kriminalitu, jde o jedno a totéž. Toto rozhodnutí padlo na doporučení Rady Evropy proto, aby se mezi touto kriminalitou nedělal žádný rozdíl.

Hospodářská kriminalita se dělí do několika částí, kde se řeší trestné činy počínaje daňovými delikty, úpadkovými delikty, konče bankovními a celními delikty. Patří sem však také falešné firmy, podvodné účetnictví a počítačové zločiny. Pro svou práci jsem si vybral pojistné podvody, které lze zařadit do trestných činů podvodů bankovních. Rozmanitost těchto trestných činů je velice pestrá, jelikož jde o podvodná jednání, zpronevěry, krádeže, až po padělání a pozměňování veřejných listin, či peněz.

Hospodářská kriminalita je uvedena v druhé hlavě zvláštní části trestního zákona, rovněž vyplývající trestné činy na úseku podnikání. Do hospodářské kriminality lze zařadit takové trestné činy spojené s veřejným činitelem, nebo úplatkářstvím, pokud by je spáchal představitel veřejné správy při výkonu své pravomoci spojené s plněním úkolů v obecném zájmu, či by jednání proti takovému představiteli směřovalo. Patří sem trestná činnost spojená s legalizací výnosů z trestné činnosti a mezinárodních dokumentů. V hospodářské kriminalitě v období transformace naší ekonomiky, využívali pachatelé nedostatky v naší legislativě. Těchto nedostatků pachatelé využívají dodnes, kdy se naše jurisdikce snaží o stálé vylepšování trestního řádu, především týkající se nových jevů, vyskytujících se v hospodářské kriminalitě. Toto také dokládá stále zmiňovaná a neustále se rozvíjející počítačová kriminalita. Ekonomická kriminalita jak v období transformace, tak i později se vyznačuje

---

¹ Chmelík, J., Hájek, P., Nečas, S. *Úvod do hospodářské kriminality*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2005, str. 17.

velkým stupněm adaptability a přizpůsobivosti k vnějším i vnitřním ekonomickým podmínkám, zejména pak schopností integrovat se do ekonomických struktur.²

2.1 Charakteristické rysy hospodářské kriminality

Mezi charakteristické rysy hospodářské kriminality patří především její latence. Je pravdou, že je z části oznamována občany, či kontrolními orgány, ale ve své podstatě jde právě o kriminalitu páchanou skrytě, kdy je dlouhodobě páchána bez povšimnutí. Pachatelé hospodářských deliktů spáchají mnohdy, a to nejen občanům a jednotlivým organizacím, či společností, ale i státu, velké finanční škody. Pokud by jsme u hospodářské kriminality porovnávali škody v porovnání s kriminalitou obecnou, jednalo by se o škody velmi vysoké. Statistické průzkumy mohou vycházet pouze z policejních spisů, které jsou dokumentovány. Mnohé hospodářské činy dokumentovány nejsou a to právě proto, že z pravidla na každý hospodářský čin je třeba znaleckého dokazování, což vynakládá velké úsilí jak policie, tak soukromých společností. Zde se nesmí opomenout vynaložené úsilí na samotné soudní znalce v jednotlivých oborech zkoumání hospodářské kriminality. Subjektem hospodářského činu však nemůže být společnost, či organizace, ale právě fyzická osoba, která daný trestný čin spáchala. Tento fakt také ztěžuje vyšetřování, jelikož v hospodářské kriminalitě často vystupuje krom fyzické osoby valná hromada, dozorčí rada, či zastupitelstvo. V tomto případě je nutné zkoumat trestní odpovědnost každé konkrétní osoby, která je právě v předsednictví nějaké rady, či zastupitelstva. Pro pachatele hospodářské trestné činnosti je charakteristické, že jde zpravidla o bezúhonnou osobu, která nemá žádné nebo malé zkušenosti z jednání s orgány činnými v trestním řízení. Zde autor hovoří o tzv. kriminalitě bílých límečků. Většinou má ale dobré až nadprůměrné znalosti z dotčeného oboru a své kroky často konzultuje s právníky a různými odborníky. Velmi častým bodem obhajoby je odkaz právě na rady právníků, na nezkušenost, neznalost právních norem, na podnikatelské riziko apod.³

Kromě pachatele a škody je dalším z vážných rysů hospodářské kriminality zákonem stanovená mlčenlivost. S touto mlčenlivostí se lze setkat v bankovníctví, u notářů a daňových poradců. Tento krok nelze zanedbat a vždy je nutné se řádně na tuto variantu připravit.

---

² Častorál, Z. *Ekonomická kriminalita*. Vydala Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., nakladatelství Ekon, Jihlava, 2007, str. 21,22.

³ Chmelík, J. a kol. *Rukověť kriminalisty*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2005, str. 392.

Dalším z charakteristických rysů může být mezinárodní prvek, kde podnikající osoba je cizinec, který podniká na území ČR. Lze hovořit o zahraničních mafiích, nebo o organizovaném zločinu. Organizovaný zločin v hospodářské kriminalitě je určitě na vysoké úrovni, jedná se spíše o podvody velkého rozsahu, například s topnými oleji, které jsou propojeny s tzv. bílými koňmi. V těchto případech některé osoby mizí a mohou být účelně odstraňovány. Mluvíme li o tzv. bílých koních, jde o další z nepřehlédnutelných rysů hospodářské kriminality. Dá se říci, že je novým fenoménem našeho státu, který ve své podstatě není nijak prokazatelný ani nijak sankcionovaný. Bílí koně jsou osoby, které se najmou a posléze se na ně převede například firma, či nějaké firemní pohledávky. Takovéto osoby, poté co splní svůj účel, se již nenajdou. V jiném případě se jedná o nemajetné osoby. Pachatelé této trestné činnosti se pak zbaví dluhů a veškeré závazky přenechají na jiné osobě, za směšný úplatek, či protislužbu. Takové to osoby se najímají na jednotlivé dílčí úkony. Ve většině případech vybraná osoba nemá tušení, co zadané úkony znamenají a pro koho se vykonávají.⁴

2.2 Charakteristika vlivů hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita se nejvíce projevila po roce 1989, kdy došlo v České republice k mnohým změnám při tvorbě vlády a celé restrukturalizace českého státu. Tím nechtěl autor říci, že hospodářská kriminalita nebyla před rokem 1989, ale určitě byla lépe monitorována a nebyl k ní takový prostor, jaký je dnes. Velikou roli sehrál fakt, že veškerý majetek byl přerozdělen do soukromých subjektů a vlastně tak došlo k celkové transformaci státní ekonomiky. Nedílnou součástí v hospodářské kriminalitě hraje role člověka jako zaměstnance. Nedostatek peněz byl dříve jinak brán, nežli v dnešní době. Lidé dříve také byli bez peněz, ale pracoval každý, a kdo nepracoval, tak byl soudně popotahován za trestné činy, které dnes již nejsou. Nyní lidé pracovat nemusí, a proto se může stát, že mají nedostatek peněz a vymýšlí, jak by se mohli snáze a lehčeji obohatit. K tomuto jim může právě pomoci například různé podvodné jednání, které je snadnou formou získání finančního prostředku.⁵

---

⁴Chmelík, J., Hájek, P., Nečas, S. *Úvod do hospodářské kriminality*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 2005, str. 27,28,29,30.

⁵Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.46.

Politická situace

„Změna režimu vyvolala v očích veřejnosti spousty naděje, ale také nedůvěry vládě. Lidé nevěděli co přijde, protože se politika věnovala spíše dílčím oblastem, než-li veřejnosti. Vláda musela vymýšlet nové politické strategie a na občany neměla tolik času. Toto tvrzení je doloženo prakticky všemi průzkumy veřejného mínění z období po roce 1989, kdy důvěra k vládě většinou kolísala mezi hodnotami 20% - 50%, důvěra poslanecké sněmovny často ani nedosahovala hranice 20% a důvěra senátu mnohdy ani 15%.“⁶ Politika po 90 letech se spíše klonila k privatizaci a ekonomickému trhu.

Právní systém

Právní systém a právní řád je jedním z nejdůležitějších prvků ve státě. Podle něj se řídí celý chod společnosti a vytváří se právní normy. Právní systém zde byl po dlouhou dobu zaveden, a po roce 1989 musel být změněn. Systém vždy reaguje na společenské změny ve státě a je nucen se často nesystematicky a rychle novelizovat. Po roce 1989 došlo k ohromnému přerozdělení majetku, které držel stát v rámci privatizace. Došlo k špatné kontrole při privatizacích a nebyly zde učiněny dostatečné podmínky pro kontrolu statutárních orgánů společností, živnostenských listů a jejich souvisejících předpisů. Negativním jevem podporujícím páchání podvodných jednání je i skutečnost, že v České republice je nízká úroveň právního vědomí a panuje neúcta vůči právu pocházející z dob, kdy totalitní režim účelově využíval právo k prosazení svých mocenských zájmů.⁷

Justiční systém

Justiční systém je nedílným doplňkem právního systému státu k vymáhání práva. Jakož to u právního systému, tak i u justičního systému nebyly po roce 1989 dostatečné právní normy pro vymáhání práva. V tomto případě soudci a státní zástupci dostatečně nerozuměli novému právnímu vědomí a problematika narůstání hospodářské kriminality

---

⁶ Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.46.

⁷ Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*, Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.47.

nebyla dostatečně zmapovaná a právně opatřená. Zde docházelo k různým podvodům, co se týče nelegálních převodů majetků, firem a jejich souvisejících práv a závazků. Takové to jednání nebylo dostatečně zanesené v trestním zákoně a trestním řádu. Nepříznivě se na vymáhání práva podepsala i zdoluhavá trestní řízení a trestní situace, kdy soudní rozhodnutí nebyla respektována. Tyto skutečnosti vedly k nízké důvěře občanů v soudce, která podle průzkumů v devadesátých letech byla 28% - 37%.⁸

Ekonomika

Po roce 1989 přinesla ekonomika mnoho pozitivních a velkých ekonomických změn. Tyto ekonomické změny vedly k zapříčinění mnohých podvodných jednání. Toto nejvíce zasáhlo tolikrát diskutovanou privatizaci. Ušetřena nebyla ani oblast řízená státem, jakož to jsou podniky ve vlastnictví státu a jeho držení majetku. Tyto podniky nepodléhaly pravidlům správního řízení, a proto také nemohly býti přezkoumatelné nezávislým soudem. V ekonomice hrály velkou roli půjčky a úvěry, které byly často nadhodnocené a velmi přemrštěné. Tyto půjčky byly půjčovány za podivných okolností. K obrovským finančním částkám mnohokrát nebyly potřebné podrobné písemné materiály, které by sloužily k popisu účelu dané částky. Tyto finanční prostředky pak byly zneužívány pro jiný účel. Častokrát se stalo, že po nějakém čase půjčka přestala býti hrazena. K tomuto dochází i v dnešní době, ale dnes mají peněžní ústavy mnohem přísnější podmínky pro půjčky finančních prostředků.⁹ Toto autor může doložit i ze své praxe u Policie na úseku hospodářské kriminality. Podnikatelé si berou obrovské půjčky na předměty leasingu, ty pojistí a přitom tyto předměty leasingu jsou pouze fiktivní. Předměty leasingu pak chvíli platí a poté přestanou za dané předměty hradit leasingové splátky.

Životní styl

Za dob komunismu existovaly pouze dvě vrstvy obyvatel. Jedna vrstva byla mocenská a druhá skupina byla do značné míry u středních obyvatel. Po roce 1989 druhá ze skupin

---

⁸ Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.47.

⁹ Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.48.

vzrostla, jelikož zde prudce stoupla i nezaměstnanost, která tvrdě dopadla na právě zmiňovanou druhou skupinu lidí střední třídy. Měřítkem hodnot se stal majetek a peníze, které zvyšují životní úroveň obyvatel. Po roce 1989 již obyvatelé nebyli nuceni dělat, a proto alespoň minimální přísun peněz z výdělků na své útraty již neměli, pouze životní minima, která moc velká nejsou. Z tohoto důvodu se utvořila skupina lidí, kteří nebyli schopni plnit své sny a ti se pak dávají na zločinnou dráhu.¹⁰

Otevření hranic

Otevření hranic znamenalo velký zlom v hospodářské kriminalitě ČR. Byla to možnost volného pohybu osob občanů České republiky do zahraničí, ale také příchod cizinců na naše území. S tím je spojen organizovaný zločin, který se zde vyskytuje v hojné míře a mohli ho páchat občané jiných států v organizovaném spolčení s občany ČR. Jedná se zejména o převody firem, majetků a jiná podvodná jednání, které náš trestní zákon ještě nedokázal pojmut. O toto se náš trestní zákon snaží prakticky do dnešní doby, kdy dnes není ještě zcela vyřešena problematika prokazování podvodných jednání, především s převody firem. Tato trestná činnost byla mimo naši jurisdikci a proto zde měly organizované skupiny prakticky volné ruce, aniž by se na jejich úmyslné podvodné jednání přišlo a mohlo být trestním zákonem potrestáno.¹¹

3 Charakteristika podvodných jednání

Podvodných jednání stále mění svou strukturu a dynamiku v závislosti na rozvíjející se společnosti. I když je to kriminalita nenásilná, tak dopad na naši společnost je mnohem závažnější, než-li u násilných trestných činů. Jedním ze základních charakteristik podvodných jednání jsou lživé, nepravdivé, či jinak upravené údaje a informace, které vedou k obohacení jiné neoprávněné osoby, což je z pravidla pachatel, či spolupachatel trestného činu.

Z praxe jsme se mohli setkat i s tím, že pachatelé podvodných jednání obohacovali jiné osoby, zpravidla své známé a kamarády, kterým dobíjeli telefonní karty. Tyto osoby pak nevěděly, že peníze, které přišly na jejich telefonní karty pocházejí z podvodně získaných účtů

¹⁰Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.48.

¹¹Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.49.

telefonních uživatelů, kteří se mylně domnívali, že se jedná o omyl telefonních společností, či o tom ani nevěděli. Osoby, které takto dobité karty používaly, nemohly být trestně postižitelné, jelikož jim nemohl být prokázán úmysl podvodně získat a dobít svůj mobilní telefon. Druhou stranou v této kauze bylo, že některé z osob měly takto dobité telefonní karty za nějakou protislužbu, či úplatek. V tomto již trestně právní hledisku spolupachatelství spatřit lze, ale musí být dostatečně prokázán. Těmto pachatelům pak hrozí podobný trest, jakož to samotným organizátorům, takto podvodně vybraných telefonních účtů.

Typické charakteristiky podvodných jednání se dělí do dvou skupin. Jsou vnitřní a vnější podvodná jednání, které mají mnoho společných znaků a odlišností. Takto podvodná jednání rozděluje autorka Ludmila Čírtková s kolektivem ve své publikaci Podvody, zpronevěry, machinace. Tyto se dle charakteristiky dělí:

1. charakteru pachatelů,
2. prostředí, ze kterého, nebo na které je působeno,
3. způsobu provedení a charakteru podvodného jednání (například bankovní, pojišťovací podvody apod.),
4. charakteru používaných prostředků k dosažení cíle (například podvodná jednání s využitím počítače)¹²

Podvodná jednání se v dnešní době hodně mění a to zejména z důvodu stále se zdokonalující počítačové techniky, která je při páčání této trestné činnosti nedílnou a z velké většiny i nutnou součástí. Nemalý podíl na této tr. činnosti má i velký rozvoj státních i soukromých podnikatelských subjektů, které jsou terčem podvodných jednání. Pachatelé podvodných jednání se stále zdokonalují a zlepšují své postupy, kdy se „nabourávají“ do společností, falšují podpisy a smlouvy společností a získávají z nich podvodným způsobem peníze. Totéž se děje i s pojistnými podvody, kdy počítačová technika je používána k různému antidatování smluv a podpisů, kdy se z pojišťoven a leasingových společností prakticky stejným způsobem vytahují peníze. Velmi důležitou a podstatnou skutečností je, že pachatel je z pravidla domluven se zaměstnancem napadané společnosti, který s ním na trestném činu spolupracuje. Taková to forma trestné činnosti je taktéž trestně napadnutelná,

---

¹²Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.17,18.

jakož to pomocník, nebo spolupachatel trestní odpovědnost. Trestní odpovědnost je stejná jako u přímého pachatele.¹³

3.1 Vnější podvodná jednání

Pachatelé tzv. vnějších podvodných jednání působí na organizaci zvenčí a zaměřují na získávání neoprávněného prospěchu na úkor napadené organizace. K těmto cílům pachatelé používají padělané doklady, listiny, falza smluv, či jiné písemnosti kterými zpravidla uvedou pracovníky společností v omyl. Technické prostředky jim dopomáhají a ulehčují práci tvorbě smluv, falz razítek a podpisů členů výkonných článků napadených organizací. Zmíněná podvodná jednání působí organizaci velké škody. Pachatelé často využívá neobratnosti zaměstnanců společností, nebo jsou s někým ve společnosti spojeni. Pachatelé vnějších podvodných jednání lze rozdělit do dvou podskupin.

Pachatelé, kteří se dopouští trestné činnosti přímo ovlivňující zaměstnance firmy a to tím, že mu pachatel předá padělané doklady, nebo jinou dokumentaci. Vše je směřováno za účelem pomoci takto padělaných listin získat ze společnosti finanční či materiální prospěch.

Druhá ze skupin pachatelů vnějších podvodných jednání je o mnoho komplikovanější, jelikož pachatel této trestné činnosti využívá bankovní, či pojišťovací transakce, které jsou mnohdy důmyslně propracovanější, než-li podvod u první skupiny. Zde se vztah odehrává ne mezi konkrétními fyzickými zaměstnanci společností, ale jako dodavatelsko-odběratelský vztah. Tento podvod se pak projevuje jako podvod pojistný, úvěrový, reklamační, fakturační, či jiný, který má znaky vnějšího podvodného jednání.¹⁴

3.2 Vnitřní podvodná jednání

Pachatelé vnitřních podvodných jednání jsou zaměstnanci společností a firem, kteří mají nějaká rozhodovací práva ve společnosti, za něco ručí a mají zodpovědnost. Jejich postavení v zaměstnání napomáhá právě páchaní trestné činnosti, jelikož mohou manipulovat s důkazy a stopami, které prostřednictvím své práce velice dobře maskují. Také vlastně vystupují pro veřejnost, či jejich zaměstnavatele, jako důvěryhodné osoby, které mohou být často ve vysokém postavení. Tito pachatelé se často označují jako „criminal of white collars“ v překladu „kriminální bílých límečků“. Takto orientovaní pachatelé využívají svých znalostí

¹³Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.17,18.

¹⁴Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.50.

a dovedností ve svém oboru a organizaci v které působí a velmi systematicky ze společnosti odvádějí nějakým způsobem peníze. Takto páchaná trestná činnost je velmi důmyslná a těžko prokazatelná. Pachatelé takových to jednání znají interní informace společnosti, které využívají pro svůj prospěch a osobnímu obohacení. Takto páchaná trestná činnost je velmi často zneužívána lidmi z organizovaných zločinných skupin, kde jsou páhány velké materiální škody. Z tohoto důvodu mají firmy interní detektivy, kteří se snaží odhalit takto páchanou trestnou činnost.¹⁵

3.2.1 Společné znaky podvodných jednání

Podle Čírtkové jsou společné znaky podvodných jednání:

1. „Podvodná jednání jsou prováděna beze zbraně.
2. Motivem pachatelů této nežádoucí činnosti je převážně dosažení zisku a osobního obohacení.
3. Podvodná jednání jsou zpravidla provedena tak, že uvede jinou osobu v omyl, využije jejího omylu, nebo jí zatají podstatné skutečnosti.
4. Obě skupiny podvodných jednání stále více využívají technologických vymožeností.
5. Nejmodernější technické vymoženosti ovlivňují nejen obě skupiny podvodných jednání, ale rovněž i požadovaná bezpečnostní opatření.
6. Provedená podvodná operace se často z počátku jeví jako zcela standardní úkon a teprve po bližším zkoumání provedené operace, použitých či předložených dokumentů, je postupně zjištěno, že s jedná o podvodné jednání.
7. Podvodná jednání jsou charakteristická svou variabilitou, protože pachatelé této nežádoucí činnosti neustále vymýšlejí nové originální metody, aby překonali existující systém ochrany a zavedené ochranné procedury.
8. Úspěšné případy podvodných jednání představují pro organizace vysoké škody a představují proto vážný zdroj jejich ohrožení, který má stoupající tendenci.
9. Podvodná jednání zpravidla vyžadují jiný způsob ochrany organizace, než je tomu u ostatních forem trestné činnosti.
10. Podvodná jednání využívají nedostatků v kontrolních mechanismech organizace, nedostatků ve stanovených bezpečnostních opatřeních a procedurách organizace.

---

¹⁵Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.130,131.

11. Podvodná jednání využívají zpravidla i omezených možností sdílení informací mezi konkurenty či jinými subjekty tak, aby kontrolní mechanismy jednoho subjektu nebyly schopné poskládat úplnou informaci o podvodném jednání.¹⁶

3.2.2 Odlišné znaky podvodných jednání

Jeden z nejdůležitějších znaků podvodných jednání je osoba pachatele a jeho postavení. Ve vnitřních podvodných jednání je osoba pachatele převážně zaměstnanec napadené společnosti, který je dobře informován a seznámen s během společnosti a proto využívá svých znalostí o chodu společnosti ke svému obohacení, na rozdíl od vnějšího podvodného jednání, kde osoba pachatele vstupuje do společnosti zvenčí, nejčastěji jako klient firmy. V tomto případě pachatel nemá přístup do vnitřní infrastruktury společnosti a nemá tak dokonalý přehled.

Další rozdílným znakem je možnost odhalení pachatele. U vnitřního podvodu je možnost odhalení velmi mizivá a náhodná. Když dojde k odhalení velmi málokdy se dohledá, jak dlouho zaměstnanec tuto trestnou činnost páchal. Hlavním měřítkem je nedostatek důkazů, doby a rozsahu páchání podvodů. Na rozdíl od vnějšího podvodného jednání kdy osoba pachatele je často odhalena a to krátce poté, co podvod spáchala. Proti tomuto pachateli jsou zpravidla získány důkazy. V tomto případě se musí posuzovat a míra zavinění a úmyslu jednání pachatele.

Dalším z rozdílů je počet pachatelů a délka páchání trestné činnosti. U vnitřních podvodných jednání je skutek páchán převážně jednou osobou a dlouhodobě. Velkou hrozbou je i společenské postavení pachatele, jelikož čím vyšší postavení pachatele je, tím mohou být i rozsáhlejší důsledky trestného činu. Na rozdíl od vnějších podvodných jednání, kde je jednání prováděno spíše jednorázově a krátkodobě. Dílčí útoky může způsobit jednotlivec, nebo skupina, která způsobuje společnosti sice jednorázové, ale velké finanční újmy.

Dalším z rozdílných znaků pachatelů páchání podvodné trestné činnosti je požadavek na specifické znalosti a falšování identity. U vnitřních podvodných jednání pachatelé nemusí krýt svou identitu, jelikož jsou členy organizací. Jediné co potřebují je znát přístupové kódy do počítačů, které poté třeba zneužijí k podvodnému jednání. Toto může být například zneužití hesel kolegů. Na rozdíl od vnějších podvodných jednání, kdy pachatelé musí mít dostatečné znalosti a dovednosti počítačových expertů, aby se mohli nabourat do systémů a

---

¹⁶Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.20,21.

ochranných prvků napadených společností. Pokud jde o identitu, pak ta není z pravidla pravá, ale je použito falešných dokladů a smluv k podvodnému vylákání majetku společnosti.

Dalším zajímavým rozdílem podvodů je vyšetřování, zneužití zákona a spolupráce s orgány činnými v trestním řízení. U vnitřních podvodných jednání si firmy zprvu šetří napadení samy, na rozdíl od vnějších podvodných jednání, kde takové útoky jsou hlášeny Policii. Komplikovanost šetření je těžká, jelikož pachatelé takových to jednání se neustále zdokonalují v technice a postupech páčání. Postupy páčání podvodů jsou stále náročnější a vyžadují nové technické znalosti vyšetřování. K tomuto také pachatelé využívají neznalosti a nedokonalosti některých znění zákona, který se stále upravuje.¹⁷

4 Právní charakteristika podvodných jednání

Podvodná jednání nemají žádnou úplnou definici. Autor se zaměřuje na rozbor právní charakteristiky podvodu a pojistného podvodu. Česká republika má právo psané. Prameny našeho práva jsou právní normy, které schvaluje a vydává Parlament České republiky. V případě, že nebudeme pohlížet na morální stránku podvodných jednání, která by se mnohým mohla zdát jako dosti důležitá je v první řadě nutno pohlížet na úmysl trestného činu. Prokázání úmyslu u podvodných jednání orgány činnými v trestním řízení je nezbytné. Zde je důležité, zda-li jednání bylo úmyslné, či z nedbalosti. Dalším, ne méně důležitým je cíl páčání trestné činnosti. Zkoumá se prospěch pachatele, který trestného činu mohl získat. Rozlišujeme prospěch hmotný a nehmotný. Zde mluvíme o finančních prostředcích, prospěchu, získané služby, či společenského postavení a jiných. Každopádně podvodné jednání vychází z myšlenky, že osoba pachatele obohatí sebe, uvede v omyl, nebo jeho již existujícího omylu využije, případně zamlčí podstatné skutečnosti, z jehož znalostí by podvedený jednal jinak, případně se jednání zdržel, či uvedl v omyl jinou osobu nezákonným způsobem, který je uveden v trestním zákoně České republiky.

4.1 Trestný čin podvodu

Trestného činu podvodu podle § 250 tr. z. se dopustí ten :

1. „Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím

---

¹⁷Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.21,22,23,24.

majetku škodu nikoliv nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

2. Odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoliv malou.
3. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo
  - b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.
4. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.^{“18}

Trestné činy podvodu dle § 250 tr. z. , pojistného podvodu dle § 250a tr. z. a úvěrového podvodu dle § 250b tr. z. spolu úzce souvisí. Hlavním rozdílem je právě podstata podvodného trestného činu. Trestné činy mohou vykazovat mnoho podobných obecných znaků trestného činu, kdy je důležité upřesnit více zákonných znaků skutkové podstaty tr. činu a z nich pak dále vycházet.

Podstata podvodu dle § 250 Tr. z. Tedy spočívá v tom, že:

- a) „pachatel uvede jinou osobu v omyl, využije jejího omylu nebo jí zatají podstatné skutečnosti,
- b) tato osoba v důsledku svého omylu nebo nedostatku znalostí podstatných skutečností provede určitou majetkovou dispozici,
- c) touto dispozicí vznikne na cizím majetku škoda nikoliv nepatrná a
- d) zároveň se tím pachatel nebo někdo jiný obohatí.“¹⁹

Omyl – omyl je takové jednání, které vnáší určitou neshodu, či rozpor ve věděni člověka s určitou danou skutečností. Je to víceméně určitá lest, kdy omyl se týká osoby, která má právě od pachatele něco dostat.

Obohacení – obohacení je určitá forma nabytí a zvětšení majetku nelegální, či podvodnou formou, na úkor poškozeného. Obohacení pak může být majetkové, či hodnotové.

¹⁸ÚZ-Úplné znění. č.498. *Trestní předpisy* , Ostrava, Sagit, 2005, s.56.

¹⁹Šámal, P., Púry, F., Sotolář, A., Štenglová, I. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Havlíčkův Brod, C.H. Beck, 2001, s.462.

Zamlčení podstatných skutečností – v tomto pojmu bychom mohli najít vlastně nějaký druh důležitého opomenutí, které v páchaném skutku hraje důležitou roli. Pachatel vlastně úmyslně zatají, či zamlčí skutečnost, která je velice důležitá a významná pro danou věc.

Majetek - majetkem se rozumí veškeré ocenitelné předměty, či hodnoty, které osoba může vlastnit. Jsou to vlastně veškerá aktiva určitého jedince, právního subjektu.

Dispozice majetkové povahy – je majetkový posun, či plnění na jedné straně poškozené společnosti a na druhé straně zvýhodněného pachatele podvodného jednání. Zde vždy dochází k nějaké škodě.²⁰

4.2 Trestný čin pojistného podvodu

„Trestný čin pojistného podvodu dle § 250a Tr. z. se dopustí ten:

1. Kdo při sjednání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatně údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
2. Stejně bude potrestán, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.
3. Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou.
4. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
  - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1,2 jako člen organizované skupiny,
  - b) způsobí-li takovým činem na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.
5. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.“²¹

Ze znění zákona je jasné, že se jedná o případy smluvních pojištění, které může být dobrovolné, nebo povinné.

²⁰Šámal, P., Pury, F., Sotolář, A., Štenglová, I. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Havlíčkův Brod, C.H. Beck, 2001, s.463-465.

²¹ÚZ-Úplné znění. č.498. *Trestní předpisy*, Ostrava. Sagit, 2005, s.56.

Pojistná smlouva – pojistné sepsání smlouvy je právní úkon dvou subjektů, které uzavírají pojistnou událost dle Občansko právního vztahu. Vždy jedna strana podává návrh a druhá s ním musí souhlasit akceptovat jej. Při tomto úkonu je vždy důležitá písemná forma, podepsaná oběma subjekty.

Nepravdivé údaje – Obsah údajů neodpovídá skutečnému stavu a podaná informace je mylná i přes to, že je pro právní vztah velmi důležitá.

Pojistitel, pojistník - Pojistitel je osoba, která uzavírá a dává návrh pojistné smlouvy. Jedná se převážně o zástupce pojistných společností. Pojistník je ten, kdo smlouvu podepisuje a stává se její součástí, tedy zejména fyzická osoba, či firma, organizace.

Pojistná událost – je skutečnost, která je spojena se vznikem povinnosti pojistitele. Řídí se občansko-právním vztahem, dle občanského zákoníku. Pojistná plnění jsou definovaná ve všeobecných pojistných podmínkách.

Úmyslné vyvolání pojistné události – je jednání pachatele, které úmyslně způsobí konkrétní pojistnou skutečnost, ze které vzniká povinnost pojistitele poskytnout plnění.²²

5 Vymezení pojmu pojistný podvod

Pojistný podvod patří do trestných činů majetkových. Hlavním rozdílem mezi podvodem a pojistným podvodem je to, že u pojistných podvodů není třeba škoda, ale pouze pokus pachatele spáchat trestný čin pojistného podvodu. Nemusí zde vzniknout žádná majetková újma. Dá se říci, že jsou dvě jednání pachatelů, při páchání pojistných podvodů.

V prvním případě pachatel při sjednávání pojistné smlouvy nebo při plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé, nebo hrubě zkreslené údaje, případně podstatné údaje zamlčí. Trestní odpovědnost se týká nejen okolností spojených se sjednáváním nové smlouvy, ale také okolností týkajících se změny již uzavřené pojistné smlouvy, neboť se tím zpravidla podstatně změní podmínky plnění mezi pojistitelem a pojištěným pro případ vzniku pojistné události.²³

---

²²Šámal, P., Púry, F., Sotolář, A., Štenglová, I. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Havlíčkův Brod, C.H. Beck, 2001, s.471-473.

²³Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.39.

V druhém případě pachatel vyvolá úmyslně pojistnou událost nebo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu, přičemž se může v jednočinném souběhu dopustit obou forem jednání. Trestnost není v tomto případě podmíněna tím, že pachatel pojistnou událost již oznámil pojistiteli.²⁴

5.1 Vymezení pojmu pojištění, jako občanskoprávní vztah

Pojištění tvoří formu určitého zabezpečení, proti škodlivým následkům vyvolaných skutečností. Je to majetkový právní vztah upravený zákonem. Pojištění provází pojistná smlouva, která je dvousměrná. Každá z pojistných smluv musí obsahovat všeobecné pojistné podmínky, kterými se účastníci řídí a jsou s nimi veškerí klienti seznámeni. Pojistná smlouva by měla být vždy písemná, tudíž i nezpochybnitelná. Pojistná smlouva nabývá platnosti vždy podpisem smlouvy a uhrazením pojistných poplatků. Pojistitel vydá pojistníkovi vždy doklad u uzavření pojistné smlouvy. V případě, že pojistníkovi vznikne škoda na majetku, zdraví související s pojistkou, má zákonný nárok na plnění pojistné smlouvy. Předmětem pojistné smlouvy je pak daná pojistná událost.²⁵

5.2 Typické způsoby páčání pojistného podvodu

Způsoby páčání pojistných podvodů jsou velmi rozmanité a členité. Tím je velmi těžké dokazování a šetření podvodů. Způsoby páčání pojistných podvodů lze rozdělit podle charakteru souhrnu podmínek a okolností (jako rozhodovacích situací na časové ose), v nichž pachatel uvádí poškozeného (pojistitele) v omyl. „Tyto okolnosti a podmínky tvoří tři typické skupiny:

1. okolnosti a podmínky sjednávání pojistné smlouvy,
2. okolnosti a podmínky vzniku pojistné smlouvy,
3. okolnosti a podmínky procesu likvidace pojistné události (začínající uplatněním nároku na plnění z pojistné smlouvy).“²⁶

---

²⁴Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.39.

²⁵Chmelík, J., Porada, V., Pršal, V. *Pojistné podvody*. Policie ČR, Policejní akademie Praha, 2000, str. 5.

²⁶Musil, J., a kol.: *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, jní akademie České republiky, 2001, s.239.

5.2.1 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech sjednávání pojistné smlouvy

Pachatel uvede nepravdivé, či hrubě zkreslené údaje, nebo zatají podstatné údaje při sjednávání smlouvy. V těchto případech se může jednat například o smyšlené údaje o vozidlech, které si pachatelé pojistí poté co se jim automobily ztratí. Pojišťovny pak musí vyplácet nadhodnocené pojistné. Tento druh kriminality je v české republice velice oblíbený a rozšířený. Dále pojistné událost z oboru zdravotnictví. Pachatel za svou osobu pošle úplně jiného člověka na prohlídku k lékaři. Lékař osobu vyšetří a napíše zdravotní posudek, který vyměněná osoba předloží pachateli. Pak pachatel za svou osobu sjedná falešné pojištění na úraz, či životní pojištění. V těchto případech se může jednat i o dosti velké ztráty, které musí pojišťovny vyplatit svým pojištěncům. Tyto pojišťovny mají své vyšetřovatele, kteří šetří tuto podvodnou problematiku a při zjištění nějakých pochybností vše předají službě kriminální policie.²⁷

5.2.2 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech vzniku a trvání pojistné události

V těchto případech jde o uvedení nepravdivých, hrubě zkreslujících údajů nebo zatajení podstatných údajů o vzniku a trvání pojistné události.²⁸ Tedy události, které vůbec nenastaly, což může být i již zmiňovaná zdravotní dokumentace. Mnohem častější je problematika fiktivních dopravních nehod. S touto problematikou je úzce spojena podvodná jednání ve smyslu, že pachatel svádí své jednání na jinou osobu, či na úplně vymyšlenou fiktivní osobu. Je to také častá problematika fiktivních vloupání do pojištěných budov a bytů, nebo zapalování pojištěných stodol a jiných objektů, které jsou naplněné nekvalitním zbožím a součástkami, prezentovanými za kvalitní prvotřídní zboží. Za takto pojištěné zboží pachatel dostane vyúčtováno, jako by přišel o prvotřídní zboží.²⁹

5.2.3 Uvedení pojistitele v omyl o podmínkách a okolnostech procesu likvidace pojistné události

---

²⁷Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, jni akademie České republiky, 2001, s.239.

²⁸Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, jni akademie České republiky, 2001, s.239.

²⁹Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.239.

„V těchto případech pachatel uvádí nepravdivé údaje nebo zatajuje podstatné údaje při uplatňování nároku na pojistné plnění. K tomuto dochází například při vloupání do pojištěného objektu k uvádění odcizených věcí, které je nevlastnil nebo zatají, že pachatel uplatňuje nárok na pojistné plnění u více pojistitelů, přikládá faktury nadhodnocující nutné výdaje na opravu atd..³⁰

5.3 Základní formy páchání pojistných podvodů

Formy páchání pojistných podvodů lze dle kriminalistické metodiky rozdělit do několika způsobů páchání této trestné činnosti. První je uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u důchodového pojištění. Nejde o frekventované jednání, přichází však v úvahu jako možný způsob páchání trestného činu pojistného podvodu. Jde o základní důchod, dočasný důchod, důchod pro pozůstalé, invalidní důchod a podíl na zisku, který je ze skutečného navýšení důchodu oproti garantované ve smlouvě.

Další příklad uvedeme uvedení v omyl, nebo využití omylu u úrazového pojištění, pojistných léčebných výloh a pojištění pracovní neschopnosti. Tento druh pojistného podvodu je velmi oblíbený, hlavně z toho důvodu, že úrazové pojištění jde kombinovat s důchodovým pojištěním. V tomto pojištění může být zahrnuto pojištění proti smrti, pojištění na trvalé následky a pojištění na hrazení částečných plateb za úraz. Pachatelé využívají omylu právě v sjednaném pojištění, kde je uvedena v omyl pojišťovna z důvodu smyšlených okolností úrazu. To zejména v době úrazu, místě a rozsahu zranění. Velmi často zde pachatelé fingují úraz, aby alespoň částečně z pojišťoven získali peníze. V tomto jednání může pachatel pojistného podvodu použít pro svůj účel nějakého zdravotnického zařízení a známého lékaře, který jeho pravý zdravotní stav zná a tedy fingovaný zfalšuje.

Dalším příkladem je uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u pojištění vážných chorob. Toto pojištění je velmi mladé a jedná se hlavně o velmi závažné choroby, které jdou pojistit v souvislosti se životním pojištěním. Hlavním účelem pachatele je jednání při zakládání pojištění, jelikož pojišťovnu uvádí v omyl tím, že lže o svém zdravotním stavu i přes to, že má závažnou nemoc již diagnostikovanou. Jedná se především o AIDS, rakovinu, mozkové mrtvice, infarkt apod. Tento způsob pojistných podvodů funguje tak, že pachatel při preventivní prohlídce, kterou pojišťovny vyžadují za sebe pošle jinou osobu, na kterou je posudek popsán a tuto diagnózu pak pachatel vydává za svou. Tímto pak uvádí pojišťovnu v omyl, když se přihlásí se svou pravou diagnózou a vyžaduje pojistné plnění.

---

³⁰Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.240.

Další velmi závažný příklad je uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u pojištění domácností, rekreačních domácností a staveb. V tomto případě jde o jedno z nejčastějších pojistných podvodných jednání, které je špatně prokazatelné. Toto pojištění se vztahuje na všechny věci, které jsou součástí, či slouží k provozu staveb, domácností, ale i rekreačních obydlí. Toto pojištění se také vztahuje na věci nejen vlastní, ale i vypůjčené. Pachatel pak při plnění pojištění často uvádí v omyl pojišťovací společnost tím, že říká, že při krádeži došlo k odcizení věcí, které zde vůbec nebyly. Horší je případ, když pachatel celé vloupání z inscenuje a vše si vymyslí. Jednání jde také zhoršit tím, že pachatel má pojištěné věci u více pojistných společností, kdy nárok za odcizené věci uplatňuje vícekrát najednou. Dalším způsobem naplnění skutkové podstaty trestného činu pojistného podvodu je, že pachatel úmyslně založí na svém majetku, či pozemku požár a uplatňuje nároky za takto zničené věci. Věci, které pachatel uplatňuje za poškozené vůbec neexistují, nebo jsou úplně jiné, než za které je vydává.

Další velmi rozšířenou skupinou páchání pojistných podvodů jsou případy uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u havarijních pojištění motorových vozidel. Pojištění se vztahuje na pojištění zavazadel, pojištění přepravovaných osob, pojištění služeb, nadstandardní výbavy a zvláštní pojištění mimo Českou republiku. Veškerá pojištění jsou uzavírána pro případ poškození, odcizení a zničení věci. Pojištění jde rozdělit do dvou skupin. V první řadě se jedná o pojištění proti krádežím vozidel. Pachatel pak v tomto případě může při pojistné události vozidlo nadměrně nadhodnotit například výbavou, kterou z vozidla před odcizením vymontoval. Dále může vozidlo odvést do zahraničí a poté nahlásit za odcizené a vozidlo je zatím předěláno na tzv. dvojníka. U vozidla jsou vytvořené nové identifikační znaky vozidla. Dále pachatel může zneužít padělaných znaků vozidla a vozidlo přihlásit jako nové a tím zvýšit jeho hodnotu při krádeži. V dalším případě pachatel může spolupracovat s likvidátory, či jinými pracovníky pojišťoven v úmyslu uzavírat pojistky na vozidla, které jsou mimo území ČR a tím pádem zneužívat pouze doklady vozidel, které zde vůbec nejsou. Takto pojistnou událost pachatel nahlásí jako za svou s tím, že mu bylo odcizeno jeho vozidlo. Pojistné smlouvy lze i antidatovat a pojišťovat tak již odcizené automobily. Asi nejrozšířenějším je jednání, kdy pojistník pojistí své vozidlo, které prodá na náhradní díly a poté deklaruje své vozidlo za odcizené z čehož má dvojitý zisk. U nás pracují celé skupiny podvodníků ve spolupráci s autodílnami. V druhém případě jde hlavně o údajná poškození vozidel při dopravních, či živelných pohromách. V mnohých případech zde pachatel jedná ve spolupráci s pracovníky pojišťoven u kterých pojistné smlouvy antidatuje. Pachatel má automobil již zničený bez pojistky, kterou si ve spolupráci s pracovníkem

pojišťovny vyřídí až po havárii vozidla. Takové to jednání lze kombinovat i s policisty s kterými se pachatel domluví o rozsahu škody na vozidle. To zejména na rozsahu pojištění a způsobu dopravní nehody. Policii lze zneužít i u nižších nehod. V těchto případech pojišťovny nevyžadují ukázkou havarovaného vozu, pouze stačí doklad od policie, který je fiktivní. Velmi vážnou hrozbou pro pojišťovny jsou také případy, kde si autoopravny nadhodnocují ceny oprav vozidla an častokrát dvojnásobné ceny a takto pojistitelé vyžadují z pojišťoven větší škodní události za opravené vozy.

Další ze skupin páchaní pojistných podvodů bychom měli uvést uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla. V mnoha případech se stává, že pachatel uvádí pojišťovnu v omyl při uplatnění nároku za škodu vozidla. Jedná se zejména o dopravní nehody, újmě na zdraví při dopravní nehodě, poškození, zničení, nebo ztrátě a odcizení věci. Pachatelé zde mohou s příslušníky policie vytvářet fingované protokoly o dopravní nehodě a tím uvést pojišťovny v omyl. Dále pachatelé zinscenují dopravní nehodu se svým známým a uplatňují pojistné. Velmi častým páchaním u pojistných podvodů je zde spolupráce s autodílnami, kde se vymění již poškozené díly za nové a poškozené se opětovně uplatňují u fiktivních dopravních nehod za pravé a první poškození vozidla. Častokrát je vyplacena pojistná událost za stejné několikanásobné poškození vozidla a pachatel takového pojistného podvodu trestnou činnost opakuje, či pouze mírně pozměňuje. Při pozměnění se hlavně jedná o smyšlený děj fiktivní dopravní nehody.

Poslední ze skupin jsou případy uvedení v omyl, nebo využití omylu ve faktu činnosti či události u pojištění odpovědnosti za škodu při výkonu povolání a pojištění podnikatelů. Jde o státem uloženou povinnost vyplacení škody za zničení, či poškození věci při výkonu profese lékařů, policistů, advokátů architektů a podobných profesí ve státních službách. Výjimkou jsou podnikatelé při páchaní pojistných podvodů ohledně pojištění za živelné události, kdy podnikatelé si mohou sami zničit například stavby a fingují to jako za zničení živelnou pohromou. Zde by se pak jednalo o pojistné podvody. U podnikatelů jde především o pojištění provozu a zboží.³¹

6 Osoba pachatele pojistného podvodu

Osoba pachatele podvodu nelze přesně specifikovat, jelikož jde o velmi rozmanitou trestnou činnost. Univerzální pachatel má pro tuto trestnou činnost určité vlohy, schopnosti a umí improvizovat. Statistiky uvádí, že pachatelé podvodů jsou převážně muži. Podíl žen však

³¹Chmelík, J., Porada, V., Pršal, V. *Pojistné podvody*. Policie ČR, Policejní akademie Praha, 2000, str. 10-15.

v celkovém souhrnu je při páchání pojistných podvodů na vyšší úrovni než-li u jiných trestných činů. Dá se tedy říci, že zastoupení žen této trestné činnosti je vyšší než u ostatních druhů kriminality. Naopak nižší procento pachatelů hospodářské kriminality lze zaznamenat u recidivy. Také procenta páchání trestné činnosti pod vlivem alkoholu je zanedbatelné, což by jsme mohli říci i u mladistvých.³²

Pachatel pojistného podvodu může být kdokoliv kdo vlastní, či má v nájmu určitou věc, která má být předmětem pojištění. Pachatel pojistného podvodu by měl být vždy způsobilý k právním úkonům a tím tedy k uzavírání právních smluv. Nejpočetnější skupinou jsou pachatelé pojistných podvodů na úseku havarijního pojištění. Jde zpravidla o osoby se základním vzděláním, nemajetné av průměrném věku kolem 30 lety. Mnoho pachatelů pojistných podvodů je jednoduššího intelektu a to jsou tzv. bílý koně. Pachatelé tzv. „bílý koně“ za určitou úplatu si na své jméno nechají napsat leasingové vozidlo, které jim sjedná organizátor takového pojistného podvodu. Organizátor za takto podepsanou smlouvu s bílým koněm vyplatí odměnu v řádu několika tisíc a sám prodá vozidlo za mnohem větší hodnotu. Právní odpovědnost je na bílém koni, kdo podepsal smlouvu. V těchto případech jsou právě organizátoři často intelektově na výši a tzv. bílý koně jsou jimi zneužíváni. Pachatelé pojistných podvodů na úseku pojištění podnikatelů mají schopnost navazovat kontakty. Podnikatelé se v problematice dokonale orientují a často využívají svých zkušeností. Pachatelé podnikatelé musí dobře ovládat schopnost přesvědčit lidi, kteří s nimi uzavírají pojistné smlouvy s tím, že nemají žádné podvodné úmysly. V těchto případech se musí často velmi improvizovat a mít připraveno hned několik variant a věrohodných legend.³³

Kriminologové již od začátku říkali, že pachatelé podvodné trestné činnosti se velmi liší od ostatních pachatelů jiné trestné činnosti. Nedá se říci, že pachatelé jsou asociální kriminální živly, které by naše společnost měla socializovat a vštěpovat jim základní prvky chování, jakož to je například u násilných, mravnostních, či majetkových trestných činů, ale že jde o osoby, které páchají trestnou činnost plánovitě, odhodlaně a promyšleně již od začátku.³⁴

Pachatelem pojistného podvodu může být tedy svým způsobem kdokoliv. Často se jedná o osoby bez kriminální minulosti, úspěšné v podnikání, či zaměstnání, mající plnou

---

³²Brabcová, I. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.24.

³³Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.16.

³⁴Brabcová, I. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.25.

důvěru okolí. Pro tyto pachatele je typické spolupachatelství s mnoha povoláními, jako mohou být lékaři, policisté, hasiči, pracovníci pojišťoven kteří by z podvodně sepsaných pojistných událostí mohli profitovat. Pachatelé takových jednání po odhalení zpravidla kladou vyšetřovací překážky a svou vinu nedoznávají. Častokrát se sami označují za podvedené. Důmyslné a promyšlené obhajoby pachatelů jsou nastaveny na slabost našich zákonů s odkazem na nejasnosti v právních normách.³⁵

6.1 Osoba pachatele vnějšího pojistného podvodu

Pachatelé vnějších podvodných jednání jsou lidé začínající trestnou činností ve věku kolem 20 až 25 roku. Jde o osoby s nestabilní pracovní a finanční situací. Jedná se zde převážně o dealery a obchodníky, kteří zastupují nějaké obchodní provozovny. Inteligence takových to pachatelů může být průměrná. Často se takový lidé pasují do role dobrých obchodníků, u kterých dominuje podnikavost. Autor mohl říci, že si vlastně chtějí vylepšit svou životní situaci, bez ohledu na platné normy a práva ČR. K tomuto jednání mají silnou motivaci, podpořenou obchodní činností a znalostí trhu. Povaha pachatelů je snižená o kritičnost vůči vlastní osobě. K ostatním lidem není pachatelem pohlíženo na city a morální stránku. V těchto případech můžeme hovořit o recidivujících pachatel spíše primitivnějšího jednání, kde jde spíše o podvodníky malého formátu. Pachatelé sofistikovanějších podvodných jednání jsou osobnosti s výraznějšími kriminálními sklony. Krizový pachatel je slušná osoba, která se vlivem zadlužení, ztráty práce a finančních příjmů dostala do finanční tísně. Dále hovoříme o příležitostném pachateli, který je dominantní svou atraktivností a dovedností se přizpůsobit a využít okolí. Poslední z pachatelů může být pachatel z vnitřního založení, který je svým jednáním a chováním již od začátku nápadný. Jedná se zde o lhavého spíše psychopatického pachatele této kriminality.³⁶

6.2 Osoba pachatele vnitřního pojistného podvodu

Pachatelé vnitřních podvodných jednání se v mnoha případech dostanou k trestnému činu náhodou. Jde o zaměstnance. Je na zaměstnanci, zda-li tuto formu trestné činnosti formou finanční nabídky zvolí a tím si přilepší, či nikoliv. U těchto osob především záleží na jejich inteligenci, povahových rysech, charakterových vlastnostech a momentálním

³⁵Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.240.

³⁶Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.122.

rozpołożením. Tyto pachatele by jsme mohli rozdělít na poctivé a nepoctivé zaměstnance, kteří se buď při příležitosti finančního obohacení zachovají správně nebo ne. Hluběji lze tyto pachatele trestné činnosti rozdělít na kalkulující nepoctivce, kteří se dopouští lákavé kriminality, u kterých lze dobře spekulovat s rizikem odhalení a na patologické nepoctivce, kteří se chtějí obohatit bez ohledu na riziko, které jim z jejich jednání plyne. S takovými se však setkáváme jen ojediněle.

7 Dokazování pojistných podvodů

Dokazování v této problematice je velmi těžké a mnohdy neprokazatelné. „Při dokazování je třeba zjistit vždy podvodné jednání, které spočívá:

1. v uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy,
2. v zamlčení podstatných údajů při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy,
3. ve vyvolání pojistné události,
4. v udržování stavu vyvolaného pojistnou událostí v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.“³⁷

Pachatel se pojistného podvodu dopouští i v tom případě, že pojistný podvod nedokoná, ale pouze ho započne. Tedy k pojistné události nemusí za každých okolností dojít. Proto je při dokazování trestného činu důležité dokázat nejen škodu, která pojistiteli vůči pachateli mohla pojistnou událostí nastat, ale i škodu, kterou pachatel chtěl docílit a tím se tak o tuto škodu obohatit. Je nutné zjistit, zda předložené dokumenty a smlouvy jsou pravé či fiktivní, zda-li pachatel chtěl předložit nepravdivé údaje, co obsahují a co tím chtěl docílit. Také se musíme zabývat verzí pro koho chtěl pachatel dokumenty zfalšovat a proč. V neposledním případě je třeba věnovat pozornost subjektivní stránce trestného činu, což je úmyslné zavinění. Zde je nutno prokázat přímý, či nepřímý úmysl, což není vůbec lehké. Policejní orgán musí prokázat, že pachatel věděl, že svým nepatřičným jednáním může a chce způsobit porušení, či ohrožení chráněné trestním zákonem. V případě, že by skutek dokonal, je nutno prokázat, že s tím byl srozuměn. Toto bývá často obtížné, jelikož je třeba prokázat úmyslné vyvolání vzniklé škodou a udržováním stavu vyvolaného pojistnou událostí. Je to stejné, jako vyvolání pojistné události. Při takovém dokazování je třeba vycházet z následujících důkazů. Pachatelův způsob jednání, způsobu života pachatele, okolnosti, které

³⁷Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.242.

vedli k přípravě jeho páchaní trestného činu, okolnosti nasvědčující spolupachatelství a v neposlední řadě recidivu pachatelova jednání.³⁸

7.1 Kriminogenní faktory

Kriminogenní faktory nám mohou pomoci při vysledování podvodných jednání a zjištění pachatelů trestných činů. Faktory nám mohou ukázat na pachatele ještě před uzavřením samotné pojistné události a varovat před vzniklou situací. Kriminogenní faktory pak mají velký význam při vyšetřování trestných činů pojistných podvodů, zejména u policie a detektivů pojišťoven.

Kriminogenní faktory vyplývající z průběhu pojištění. Můžeme je zaznamenat, že pojistiteli se stane pojistná událost vícekrát ve velmi krátké době. Pachatelé také pojistnou věc velmi často pojišťují pod jiným pojistitelem a tím tak maskují pojistnou událost. Pojistnou událost tají a zatajují minulé vyplacené pojistné události, či zatajují průběh pojistné události z důvodu maření vyšetřování pojistné události.

Kriminogenní faktory spojené s osobou pojištěného mohou být zaznamenány jakýmkoliv způsobem, které je trochu podivné. Jde hlavně o moc přátelský, či naopak nepřátelský přístup pojištěného vůči pojistiteli. Dále zpožděním platby za pojistné, kdy pojištěný může mít například nějaké finanční potíže, či naopak zde může být kladen důraz na brzké vyplacení pojistné události a to ne na účet, ale v hotovosti.

Kriminogenní faktory z dokumentací pojistné události. K těmto faktorům musíme přiřadit písemné dokumenty, které mohou být podezřelé. Z těchto dokumentů musíme vycházet. Jedná se zejména o přemíru stvrzenek od pojistitele, nebo naopak důležité stvrzenky chybí a předměty jsou fiktivní. Mohou být pozměněné dokumenty, kde se antidatují datумы a podpisy předmětů pojištění. V těchto případech musíme zkoumat autentičnost těchto dokladů. Zda nejsou z různých zdrojů, nebo nejsou dokladovány pouze kopie takových to dokladů, které pachatel získal někde jinde a vydává je za své.

Kriminogenní faktory k pojištění domácností a budov. Tato problematika je velmi rozmanitá. Je nutné se zaměřit na četnost pojištěných událostí a zkoumání, zda majitel nemovitosti nemovitost obývá, popřípadě prodává. Toto jsou ty nejjednodušší indikátory. Musíme posuzovat, zda se pojišťují nové, či zastaralé budovy, na jaké částky je pojistitel pojišťuje. Zde může docházet k častému nadhodnocování majetku. Také zkoumáme a posuzujeme předměty pojištění, zda jsou předměty pojišťovány neobvyklým způsobem a na

---

³⁸Musil, J., a kol.: *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.243.

jaké předměty se pojištění bude směřovat. Zda to budou drahé věci, či nikoliv. Pojištěný může dále zkoumat, za jak dlouho bude pojistka vyplacena a přitom nedokáže předměty pojištění vůbec řádně popsat. Zde jde také o popis umístění předmětů. Musíme klást důraz na bezpečnostní prvky, zda-li nejsou neadekvátní k pojištěným věcem a zda odpovídají pojistným škodám.

Kriminogenní faktory k pojištění podnikatelů. Zde jde hlavně o indikaci výše pojistné události. Další z indikátorů může být nový vedoucí, změna provozovny, či její špatný stav. To vše je třeba ověřit. Tento indikátor může také vycházet ze zaměstnanců a míry propouštění ve firmě, nebo jakékoliv negativní změny ve společnosti. Jsou to zejména dluhy a základní selhání společnosti ve vzatu ke klientům a zaměstnancům.

Kriminogenní faktory k úrazům. Jedním z nejzákladnějších indikátorů je opakovaný nárůst pojistek. Také časté změny pojistitele, existence dalšího pojištění a nedokonalá zdravotní dokumentace. Pachatelé často rozporují pojistnou událost, zda se stala v zaměstnání a jakým způsobem se stala. Rozpory mohou být například se zaměstnavatelem, či daným ošetřujícím zdravotníkem.

Kriminogenní faktory k cestovnímu pojištění. Je třeba se zaměřit na podezřelé okolnosti uzavírání pojistné události. Dále si řádně ověřit totožnost a zadokumentovat doby zájezdů a to hlavně návratu. Zde mohou chybět doklady o cestování, víza a různá potřebná připojištění, hlavně co se týče zdravotního připojištění do zahraničí. Dále asistenční služby, které jsou dosažitelné v době zranění a kontakty na spolucestující.

Kriminogenní faktory k havarijnímu připojištění. Připojištění se vztahují k velkému procentu pojistných smluv a proto jsou na ně kladeny vysoké požadavky. Ze základních kriminogenních faktorů autor uvádí například sporný a neprůkazný doklad o nabytí pojistné věci. Dále rozporné místo škodní události, kde pojistná věc byla nastrčena, aby byla záměrně poškozena, či zda byla v rizikových prostorách. Shořelá vozidla, u kterých se špatně prokazuje míra zavinění poškození. Nebo rozpory v ujetých kilometrech vozidla, které neodpovídají skutečnému stavu a stáří vozidla. Nejdůležitější však je zaměřit se na indikátory koupě vozidla a deklarace pravosti jak vozidla a vlastníka vozidla.³⁹

7.2 Typické stopy pojistných podvodů

V této trestní problematice je nutno zkoumat mnoho písemných podkladů pro uzavřené pojistné smlouvy. Na rozdíl od ostatních trestných činů nemá zpravidla místo činu u pojistného podvodu velký význam. Informace se shromažďují odjinud. Policie zkoumá

³⁹Chmelík, J., Porada, V., Pršal, V. *Pojistné podvody*. Policie ČR, Policejní akademie Praha, 2000, str. 27,28.

písemnosti, které jsou připravené, a které byly použity pro páchání této trestní věci. Může jít například o zfalšované písemnosti, které pachatel předal pojistiteli a jsou předmětem pojistného plnění. Jednotlivý pojistitelé mají taxativně vymezené pojistné události ve svých smlouvách, které se snaží pachatel nějakým způsobem obejít. Proto pachatel předkládá falešné pojistné smlouvy a doklady, které jsou pro společnost nedílnou součástí smluv. Může také dojít ke škodám, které neodpovídají skutečností a pojistným podmínkám. Pachatelé se snaží okolnosti události zamlčet a údaje o pojistné smlouvě nahradit jinými hlavně tak, aby dostali plnění za pojistnou událost. Padělané a zajištěné písemnosti jsou pro vyšetřování velmi důležité a v mnoha případech mají rozhodující důkazní prostředek. V druhém případě může jít o stopy zajištěné, vztahující se k hmotným předmětům. Zde jsou stopy také předmětem pojištění, jelikož se jedná o věci pojištěné. Jde zejména o automobily, předměty leasingu, byty a objekty po požáru a jiné věci, které by do budoucna mohly být předmětem zkoumání kriminalistické expertízy a znaleckých posudků. Poslední z neopomenutelných stop jsou stopy ve vědomí osob, které byly svědky události přímo, nebo nepřímo. Jedná se zejména o osoby, které skutek plánovaly, prováděly, nebo se na něm podílely. Může také ale jít o různé odborníky dané problematiky, či osoby, které smlouvy s podvodníky uzavíraly. V neposlední řadě jde o osoby, které podezření zjistily a oznámily, či osoby, které znaly osobní poměry a aktivity pojištěného.⁴⁰

7.3 Znalecké dokazování

Znalecké dokazování je nedílnou součástí při vyšetřování pojistných podvodů. V řadě případů je nutné přizvat odborníky a znalce daného oboru, aby se k vyšetřované události vyjádřili. Znalec musí být vždy nestranný a nezájatý. V mnohých případech je nutné k řádnému posouzení věci přizvat více znalců ze stejného oboru. Především se zkoumají expertízy z oboru ručního písma. Odborníci se především vyjadřují k pravosti podpisů a ztotožnění písma podezřelých. Dále jsou oslovováni odborníci z oboru ekonomie, za účelem ohodnocování movitých a nemovitých věcí. Oslovují se experti z oboru dokladů a písemností za účelem ověření pravosti předložených dokladů a pravosti pojistných smluv. Dále to mohou být různí experti z oborů účetnictví a jiných oblastí vědy a techniky, kterou je nutné zkoumat. Problematika pojistných podvodů je rozmanitá a proto se zde mohou objevit různí experti například z oboru chemie, letectví a jiných nevšedních věd.⁴¹

⁴⁰Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.241.

⁴¹Musil, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy teorie a metodologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.247.

Přístup znalce ke znaleckému dokazování, týkající se celého dokazování v trestním řízení, vychází zejména z poznatků kriminalistiky, jako jednoho z vědních oborů. Znalci vychází z fyzikálních poznatků a jejich následných matematických zpracování v oboru základních kriminalistických metod. Kriminalistické poznání plyne z gnoseologického základu, které uvádí, že každý pachatel nemůže konat proti své vůli a základních fyzikálních zákonech. Tato interakce pachatele s okolím je dána základními fyzikálními zákony z kterých následně znalci při zpracování svých znaleckých posudků vychází. Na tomto podkladě znalec pozná interakci pachatele s okolím a zde může zjistit množství parametrů pro vyhotovení svého odborného znaleckého posudku. Takto popsany přístup pak vede k identifikaci pachatele na základě zjištěných stop a objektů z místa činu. Takové koncepce nám umožňují ztotožnění zkoumaného objektu a umožňují pachateli prokázat trestnou činnost.⁴²

8 Prevence hospodářské kriminality

Prevence hospodářské kriminality se nesmí podceňovat. Jedná se o velmi komplikovanou a rostoucí problematiku kriminality v ČR. Nejdůležitější z kroků by měl být určitě přísnější postih pachatelů hospodářské trestné činnosti. Právě z důvodu velké latence a stále se vyvíjejících nových metod páčání trestné činnosti na úseku pojistných podvodů jsou doposud zaběhlé trestní postihy nefunkční a tudíž neplní svůj účel. Větší a přísnější represe v tomto oboru by jistě nebyla od věci. Právě novodobá legislativní úprava trestního práva je v mnoha bodech nedostatečná a nevyhovující. Změny v naší ekonomice, hlavně v úseku podnikání a vlastnění majetku jsou provázány řadou rizikových faktorů, které velmi často přerůstají v páčání trestné činnosti. V těchto případech je potřebná změna právní legislativy, která by se současně s novými vývojovými trendy měla vyvíjet a držet s problematikou krok. V těchto případech by spolu měly spolupracovat veškeré státní orgány, jako jsou živnostenské úřady, instituce na ochranu hospodaření, správní a obchodní soudnictví, které by svou vstřícnou spoluprací měly vytvářet vhodné podmínky k dosažení účinnější kontroly a chování podnikatelských subjektů. Právě orgány kontroly v těchto případech hrají velkou roli při odhalování hospodářské kriminality. Nedílnou součástí prevence je i působení policie v našem státě. Je smutnou pravdou, že právě policie má v dnešní době nízkou autoritu. Toto je však důsledek naší právní legislativy. Dále je špatná spolupráce s občany, co se týče oznamování trestné činnosti. Zkvalitňování a zdokonalování znalostí a dovedností policie a policistů v této problematice by ulehčila a jistě kladně přispěla k objasňování a prevenci

---

⁴²Chmelík, J. *Znalecké dokazování*. Policie ČR, Policie České republiky Praha, 2001, str. 68,69.

hospodářské trestné činnosti. Personální stavy policie a jejich zkvalitňování, které vyžaduje novou techniku a proškolení v ní je velmi dobrý tah k objasňování a vytváření dobré prevence.⁴³

Dalším velmi důležitým faktorem hospodářské prevence je právní řád, který vymezuje pevné body, pravidla a mantinely. V těchto mantinelech se odehrávají hospodářské vztahy, které jsou pevně vytyčené a takové to chování je očekáváno od všech ekonomických subjektů. Velmi důležitá je provázanost a návaznost práva a právních úprav v odvětví občanského, finančního, obchodního, správního a trestního práva. Veškeré subjekty jak státní, tak nestátní musí dodržovat a dbát práv a pozornosti u uzavírání veškerých smluv a ujednání. Je nutné se zaměřit na správné specifikace práv a jednotlivých ujednání. Tyto podrobné a důsledné kontroly vedou k předcházení podvodných jednání na úkor společností, které smlouvy vystavují a uzavírají. Kontrolní činnost hraje významnou roli v prevenci hospodářské kriminality. Neúčinná kontrola by byla významným kriminogenním faktorem, jak u policie, tak i u ostatních úředníků kontrolních orgánů. Kontrola je nezbytná. Stálé a průběžné zdokonalující techniky o nových formách páčání trestné činnosti jsou nezbytné. V rámci prevence jsou potřebná i vhodná technická opatření k potlačení páčání hospodářské kriminality, zejména na úseku počítačových kriminalit. Zde by měly být firmy vybavovány přístroji na poznání padělaných razítek, podpisu a smluv samotných. Právě na úseku počítačové kriminality by měla být prevence stále zdokonalována.⁴⁴

V důsledku řádné prevence jsou stále vyvíjeny nové programy pro kontrolu přístupů do systému počítačů a počítačových programů. Tyto programy monitorují chování a přihlašování veškerých uživatelů daného systému, monitorují také veškeré operace, které jsou daným uživatelem zadávány a zpracovávány. Právě v důsledku prevence a řádného odhalení spolčeného pracovníka společnosti s pachatelem jsou tyto programy velmi důležité a zaměstnavatelům se často vyplácí. Celkově lze říci, že v rámci prevence hospodářské kriminality jsou získávány stále nová opatření, jež mají ztížit páčání tohoto druhu trestné činnosti. Měli by být proškoleny zaměstnanci firem k rozsahu páčání této kriminality a k využívání všech dostupných prostředků, které vedou k prevenci a odhalení takových to trestných činů.⁴⁵

---

⁴³Zapletal, J., Porada, a kolektiv. *Kriminologie, díl II, Zvláštní část*. Policie ČR, Policejní akademie Praha, 2004, str. 126,127.

⁴⁴Brabcová, I. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. Praha, Policejní akademie České republiky, 2001, s.46.

⁴⁵Čírtková, L., Fialka, M., Hýsek, A., Jeleň, E., Kloubek, M., Racková, E. *Podvody, zpronevěry, machinace (možnosti prevence, odhalování a ochrany před podvodným jednáním)*. Praha, Armex publishing, s.r.o., 2005, s.235.

9 Praktická část

9.1 Úvod do praktické části

V posledních letech hospodářská trestná činnost narůstá. Dochází k důmyslnějším technikám páchaní pojistných podvodů jak rafinovanosti pachatelů, tak moderními prostředky, kterými pachatelé hospodářské trestné činnosti disponují. Nemalou zodpovědnost na této trestné činnosti mají i pojišťovací společnosti, které jsou nedbalé prevence této kriminality a nedostatečnou kontrolou pojistníka nabízejí své služby za každou cenu. Pojišťovací podvody postupně ovlivňují a lákají nové pachatele, hlavně svou lehkostí ke spáchání tohoto druhu kriminality. Pachatelé hospodářské trestné činnosti, často ovlivnění finanční situací se snadné vidiny peněz nechtějí vzdát a proto se o tento druh kriminality pokouší. Budeme analyzovat pojistný podvod a jeho průběh v pěti letech v okrese Liberec.

9.1.1 Cíl a předpoklady práce

Cílem šetření je prozkoumat a zmapovat trestný čin pojistného podvodu, zjistit sociodemografické charakteristiky pachatelů tohoto trestného činu na území okresu Liberce za období let 2004 až 2008. Výsledkem by mělo být vyhodnocení sledovaných událostí Policií České republiky a jejich popis. Prostřednictvím této práce se budeme snažit o potvrzení či vyvrácení těchto stanovených předpokladů, daného vzorku.

- 1. předpokládám, že většina pachatelů trestného činu pojistného podvodu mají středoškolské vzdělání a provádějí podnikatelskou činnost**
- 2. předpokládám, že většina pojistných podvodů je obtížně prokazatelných**
- 3. předpokládám, že většina pachatelů trestného činu pojistného podvodu jsou muži ve věku mezi 25-40 let**

9.2 popis výzkumného vzorku

Pro naši práci byl vybrán vzorek, který se skládá z 76 trestných činů pojistného podvodu, které se staly v Libereckém okrese za posledních 5 let. V uvedeném vzorku figuruje 93 podezřelých z trestného činu pojistného podvodu. Někteří spáchali trestný čin sami, někteří

ve spolupachatelství a některým z nich v uvedených případech se nepodařilo dokázat trestný čin pojistného podvodu. Uvedený vzorek je zkoumán ze všech vyšetřovacích spisů, které jsou zařazeny v evidenci Policie ČR Libereckého okresu. Z každého spisu byli vybráni obvinění, kteří k trestné činnosti vypovídali. V průzkumném vzorku jsou tedy zastoupeny osoby jak pohlaví mužského v počtu 82, tak pohlaví ženského v počtu 11. Dále je zde 78 obviněných pachatelů, celkem z 61 prokázaných skutků. Obviněných mužů je 67, žen 11. 15 skutků bylo odloženo, že se trestný čin nestal, nebo se nepodařilo pachateli prokázat trestnou činnost.

9.3 Metodika výzkumu

9.3.1 Analýza statistických materiálů

Tato metoda byla zvolena z důvodu, že údaje jsou pevně dané a nelze je jakkoliv ovlivnit. Data jsou vedena ve statistikách Ministerstva vnitra ČR a evidují trestnou činnost a základní údaje o hospodářské trestné činnosti. Jedná se zejména o osobu pachatele, zda požila při spáchání alkohol nebo zda jde o recidivistu. Statistiky vedou celkem dobrou přehlednost o takto páchané kriminalitě na celkové republikové úrovni. Statistiky jsou rozděleny na kraje a okresy. Liberec spadá pod kraj Středočeský, okres Liberec. Pro přesný přehled a úplnost jsme vytvořili tabulku kompletní trestné činnosti pojistného podvodu v celém Středočeském kraji.

Metoda analýzy statistických materiálů nám umožní získat celkem přehledný a zevrubný přehled o páchané trestné činnosti na úseku pojistných podvodů. Statistiky také umožňují přesný náhled do minulosti hospodářské problematiky, kterou lze přehledně zmapovat a zapsat. K této metodě použijeme statistické přehledy MV ČR. Z takto získaných údajů provedeme analýzu a zaměříme se na přehledy, které dokumentují pojistné podvody v okrese Liberec za posledních pět let. Z těchto dat vyplyne, jak pojistný podvod stagnuje a jak by se mohl v posledních letech vyvíjet.

9.3.2 Analýza dokumentů

Pro získání těchto údajů byla použita analýza dokumentů. Analyzovali jsme vyšetřovací spisy podezřelých a obviněných osob z trestné činnosti pojistných podvodů. K tomuto účelu byly vybrány veškeré prošetřované spisy, týkající se pojistných podvodů v okrese Liberec za období od roku 2004 do roku 2008. Analýzou této spisové dokumentace

jsme získali podrobné údaje o pachateli. Zde šlo zejména o osobu pachatele, věk, pohlaví, vzdělání, zaměstnání, kriminální minulost týkající se recidivy, důvod páchaní této trestné činnosti, či využití prospěchu z ní. V každém ze spisů, které byly úspěšně dokončeny obviněný k trestní věci vypovídal. Právě z tohoto důvodu jsme mohli vytvořit přesnou charakteristiku a statistiku pachatelů této trestné činnosti.

10 Popis výsledků průzkumu

V této části se pokusím zpracovat data, získaná ze statistik Policie ČR a z analýzy dokumentů, které jsou archivované na Policii ČR v Liberci. Uvedená data se pokusím analyzovat k potvrzení, či vyvrácení stanovených hypotéz. Tabulky a grafy od čísla 1 po číslo 3 vychází ze statistik vedených MV PČR. Ostatní grafy a tabulky vychází přímo ze spisů pachatelů tr. činu pojistného podvodu, uložených PČR okres Liberec.

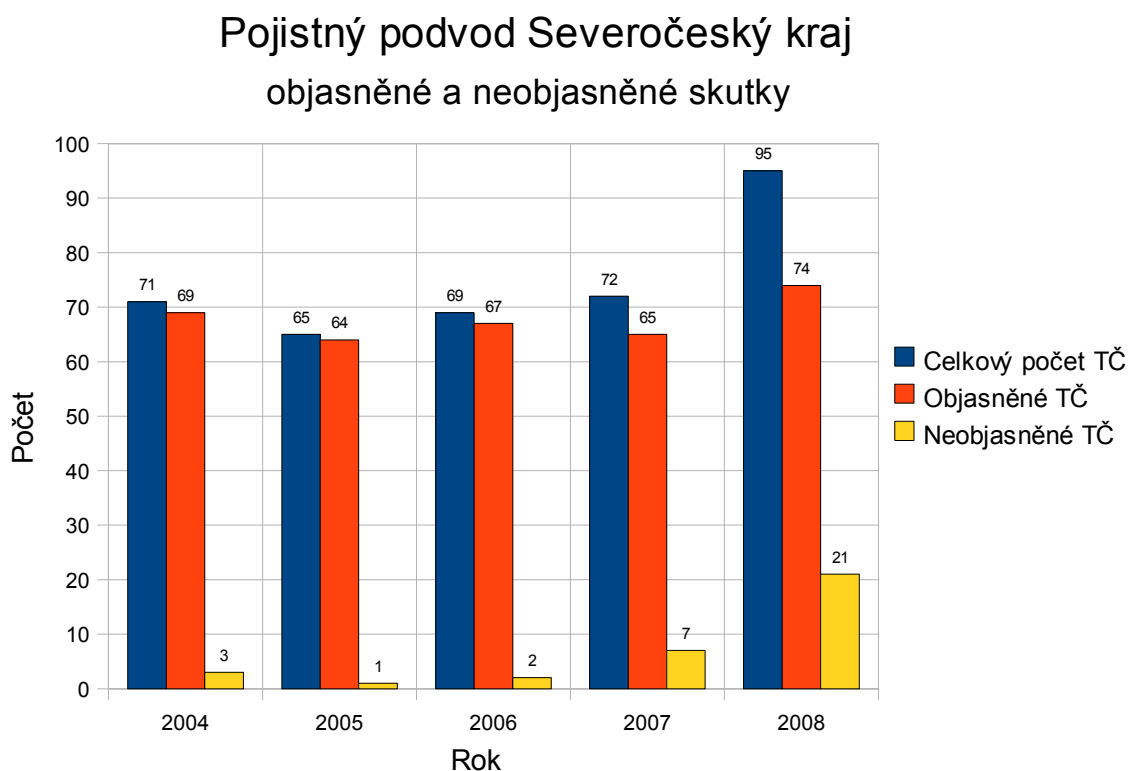
10.1 Statistika trestné činnosti pojistného podvodu v Severočeském kraji

Tato statistika ukáže celkové počty pojistného podvodu, které byly oznámeny v celém Severočeském kraji. Bude zjištěno, kolik trestných činů bylo započato, kolik trestných činů bylo objasněno a kolik trestných činů bylo ukončeno bez zjištění pachatele za období let 2004 až 2008. Podklady, z kterých se vycházelo jsou vedeny ve statistikách MV ČR (viz tabulka a graf č. 1)

Tabulka č. 1 s grafem: *Trestný čin pojistný podvod Severočeského kraje s počty objasněných skutků*

Pojistný podvod	2004	2005	2006	2007	2008
Celkový počet	71	65	69	72	95
Objasněno TČ	69	64	67	65	74
Neobjasněno TČ	3	1	2	7	21

Graf č. 1

Tabulka č. 1 s grafem ukazují hospodářskou trestnou činnost na úseku pojistných podvodů celého Severočeského kraje. Sloupec s názvem celkový počet ukazuje celkový počet nápadu trestné činnosti v Severočeském kraji v období od roku 2004 do 2008. Sloupec s názvem objasněné TČ udává počty prokázaných a ukončených trestných činů. Sloupec s názvem neobjasněné TČ je sloupec s neprokázanou trestnou činností a tudíž se spisy musely odložit buď jako, že se trestný čin nestal, nebo že ho spáchal neznámý pachatel. V každém případě je tento sloupec ve statistikách vykazován jako neobjasněné trestné činy.

Z grafu je zřejmé, že tato kriminalita v Severočeském kraji je stabilní, až na poslední rok, kde pojistné podvody rapidně vzrostly a to jak v počtu nahlášených trestných činů, tak v počtu nevyřešených trestných činů.

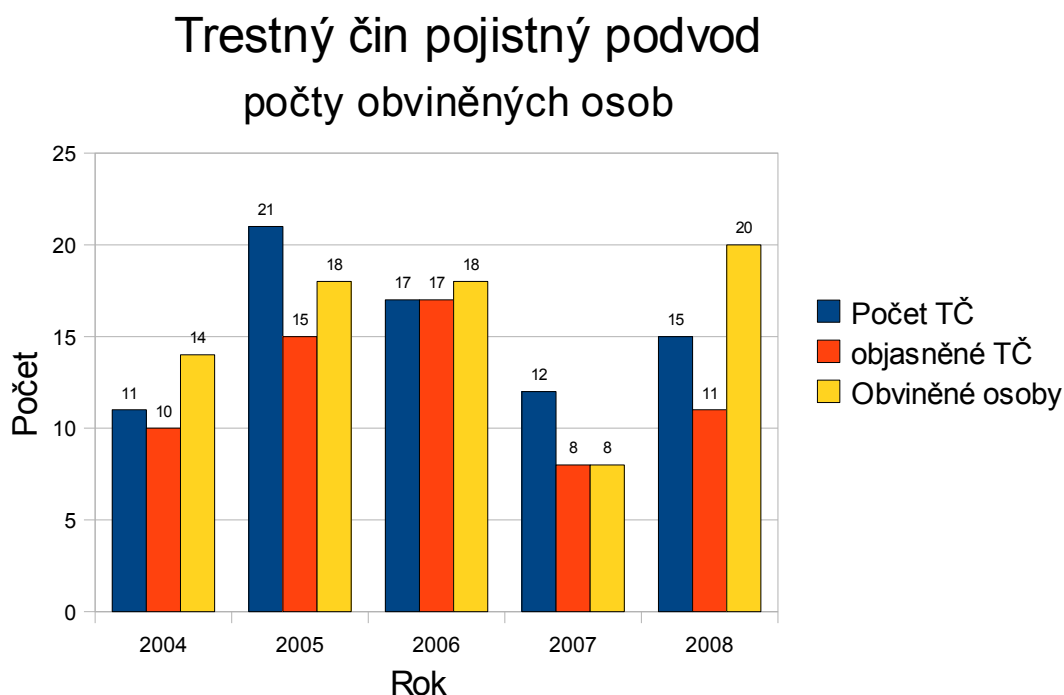
10.2 Trestný čin pojistný podvod s počty obviněných osob

Tato statistika nám ukáže celkové počty TČ pojistného podvodu s počty objasněných trestných činů pojistného podvodu. V tabulce budou zobrazeny počty obviněných osob objasněných trestných činů za období let 2004 až 2008. Podklady z kterých se vycházelo jsou ze statistik MV ČR (viz tabulka a graf č. 2). Předpokladem bylo, že většina trestných činů pojistného podvodu je obtížně prokazatelných.

Tabulka č. 2 s grafem: *Tr. Čin pojistný podvod s počty obviněných osob*

Pojistný podvod	2004	2005	2006	2007	2008
Celkový počet	11	21	17	12	15
Objasněno TČ	10	15	17	8	11
Obviněných osob	14	18	18	8	20

graf č. 2

Tabulka č. 2 s grafem ukazují skutek trestného činu pojistného podvodu v období od 2004 do 2008 let. Je zde zachycen celkový stav zjištěných a objasněných trestných činů

pojistného podvodu s množstvím pachatelů tohoto deliktu. Sloupec, který je uveden pod názvem počet TČ znázorňuje počet oznámených trestných činů pojistného podvodu v okrese Liberec v období pěti let. Sloupec s názvem objasněné TČ vykazuje počet objasněných trestných činů v uvedených pěti letech. Jsou to veškeré trestné činy, které se podařilo prokázat, pachatele realizovat a sdělit mu obvinění z trestné činnosti pojistného podvodu, které se dopustil. Sloupec s názvem obviněné osoby vykazuje počet osob, které se policii podařilo obvinít z trestného činu pojistného podvodu a byl jim tak tento trestný čin prokázán. Počet obviněných pachatelů se liší od počtu spáchaných trestných činů i od počtu objasněných trestných činů. Počty pachatelů s počty objasněných případů se liší z důvodu, že v trestném činu mohlo být více pachatelů, kteří jednali ve spolupachatelství. Jak je patrné počet pachatelů trestného činu v mnoha případech převyšuje počet objasněných trestných činů. Výsledky ukazují, že nejvíce pachatelů trestného činu pojistného podvodu je v roce 2008. Je zde 20 pachatelů z objasněných 11 skutků pojistného podvodu. V roce 2008 byla vedena velká kauza, kde bylo odhaleno více pachatelů pojistných podvodů. Bylo objasněno 11 z 15 oznámených skutků, což je 73,3 % objasnění. Z grafů je také patrné, že je pachatelů ve větší míře vždy více a trestnou činnost páchají ve spolupachatelství. Tato trestná činnost je celkem stabilní bez velkých změn. Je zde patrná vysoká úspěšnost prokázání této trestné činnosti a tudíž vysoké procento jejího objasnění. Za rok 2004 je úspěšnost 90,9 %, za rok 2005 71,4 %, za rok 2006 100 % úspěšnost, za rok 2007 66,6 %, a za rok 2008 73,3 % skutků odhalení.

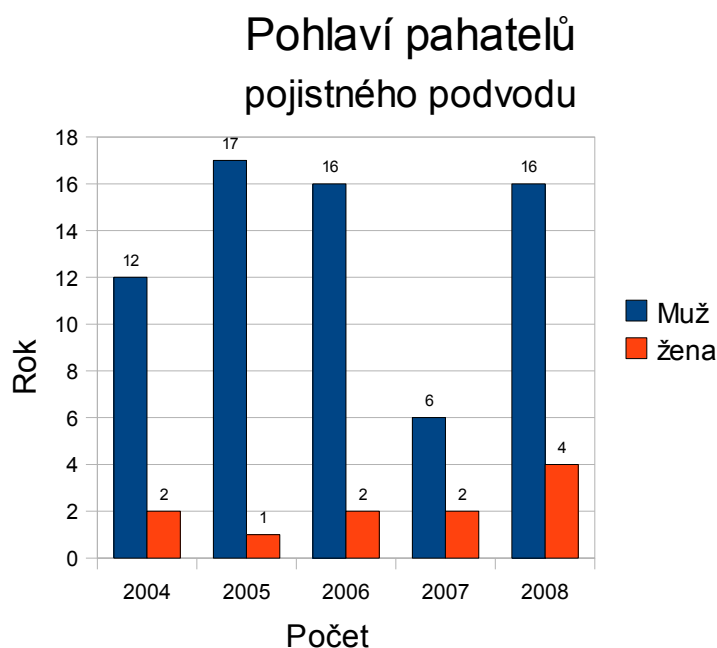
10.3 Pohlaví pachatelů pojistného podvodu

Tato statistika nám ukáže pohlaví obviněných osob páchající trestný čin pojistného podvodu v okrese Liberec za období let 2004 až 2008. Podklady z kterých se vycházelo jsou ze statistik MV ČR (viz tabulka a graf č. 3). Předpokládám, že většina pachatelů pojistných podvodů jsou muži.

Tabulka č. 3: *Pohlaví pachatelů tr. č. Pojistného podvodu*

Pojistný podvod	2004	2005	2006	2007	2008
Muži	12	17	16	6	16
Ženy	2	1	2	2	4

graf č. 3

Tabulka č. 3 s grafem ukazují skutek trestného činu pojistného podvodu v období od 2004 do 2008 let. Tabulka ukazuje pohlaví pachatelů pojistných podvodů. V modrém sloupci můžeme vidět mužské pachatele a v červeném sloupci jsou pachatelé ženského pohlaví. Jak je patrné u těchto trestných činů jsou zastoupeny jak mužští pachatelé, tak ženské pachatelky pojistného podvodu. Mužského pohlaví značně převyšuje nad ženským pohlavím. V každém roce je zde však minimálně jedna pachatelka trestného činu pojistného podvodu.

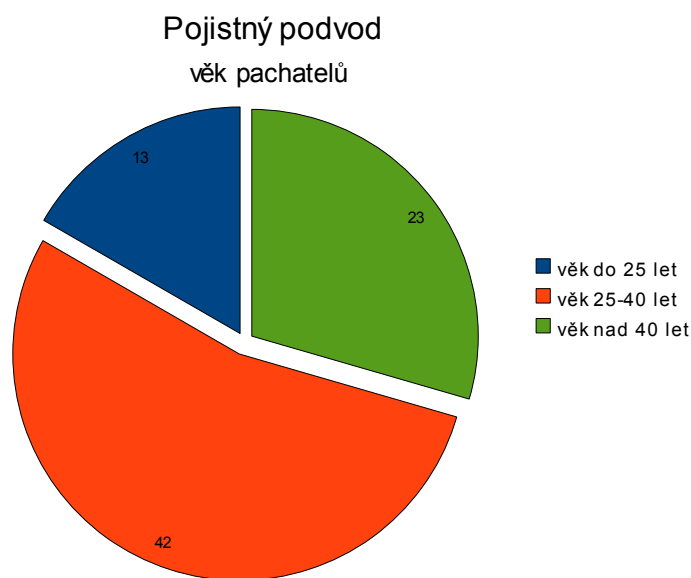
10.4 Věk pachatelů pojistného podvodu

Tato tabulka s grafem nám znázorní věk obviněných osob páchajících trestný čin pojistného podvodu v okrese Liberec za období let 2004 až 2008. Podklady z kterých se vycházelo jsou z analýz spisových materiálů, vedených na Policii ČR v Liberci (viz tabulka a graf č. 4). Předpokládám, že většina pachatelů této trestné činnosti je ve věku mezi 25 až 40 let.

Tabulka č.4: Věk pachatelů tr. č. Pojistného podvodu

Rok	Věk pachatelů		
	Do 25	25 – 40	nad 40
2004	1	11	2
2005	5	10	3
2006	2	9	7
2007	1	4	3
2008	4	8	8
Celkem	13	42	23
%	16,7	53,8	29,5

Graf č. 4

Z výsledků analýz je patrné, že věk pachatele pojistného podvodu hraje velkou roli. Nejvíce je zastoupen věk od 25 do 40 let, tedy střední věk naší populace, kterou také znázorňuje červená barva. Zastoupení této populace je opravdu vysoké a to celkem 53,8 % z celkového počtu obviněných. Zde je dobře vidět, že věková populace do 25 let se dopouští trestného činu nejméně. Tato věková skupina zastupuje celkem 16,7 % obviněných v našem zkoumaném vzorku pojistného podvodu. Zelenou barvou je označena věková hranice nad 40 let, která je zastoupena ve výši 29,5 %. Střední věková hranice se nejvíce podílí na páčání pojistného podvodu. Jedná se o věkovou skupinu středního věku, jde tedy o dospělé pachatele

pojistných podvodů. Výsledkem šetření je, že každá skupina dospělých lidí se podílí na pojistném podvodu v nemalé míře. Páchání pojistných podvodů se dopouští i osoby nad 40 let, které mají již velké životní zkušenosti. Ve zkoumaných vzorcích byla pouze jedna osoba důchodového věku. Je tomu i u osob mladších 18 let. Pachatelé této trestné činnosti zpravidla nejsou mladiství, jelikož nemají možnosti k právním úkonům v pojišťovnách. Ve zkoumaných vzorcích spisových dokumentů ani nebyla obsažena tato věková skupina. Lze tedy shrnout, že pojistného podvodu se dopouští nejvíce osoby produktivního věku s určitými životními zkušenostmi.

10.5 Dosažené vzdělání pachatelů pojistných podvodů

Zaměříme se na dosažené vzdělání pachatele trestného činu pojistného podvodu. Budeme analyzovat veškeré obviněné osoby pojistného podvodu, kde se zaměříme na maximální dosažené vzdělání. V tabulce uvedeme rozdělení na vysokoškolské, středoškolské s maturitou, učňovské a základní. Pachatelé pojistných podvodů by dle předpokladů měli být minimálně středoškolsky vzdělání. Tabulka s grafem nám znázorní nejvyšší dosažené vzdělání obviněných osob páchající trestný čin pojistného podvodu v okrese Liberec za období let 2004 až 2008. Vycházeli jsme z analýzy spisových materiálů, vedených na Policii ČR v Liberci (viz tabulka a graf č. 5). Předpokladem bylo, že většina pachatelů této trestné činnosti byla minimálně středoškolského vzdělání, zakončených maturitou.

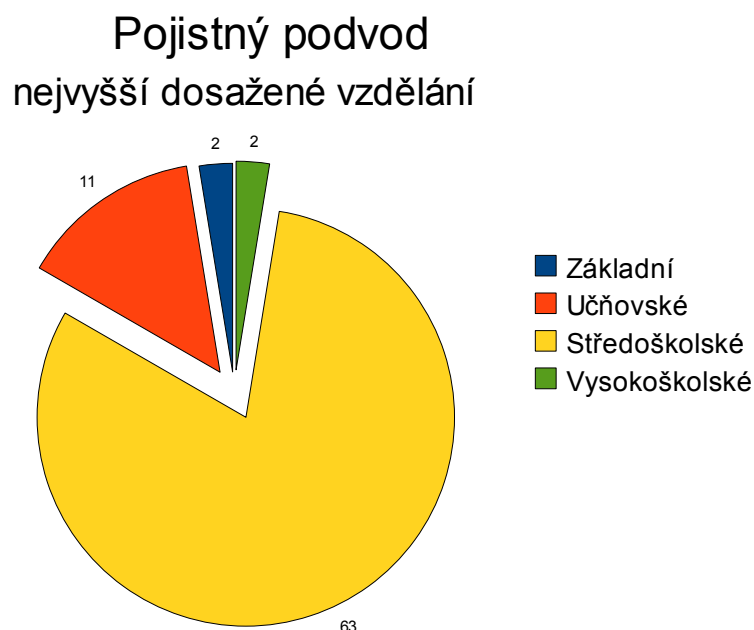
Tabulka č. 5: Maximální dosažené vzdělání pachatelů

Vzdělání pachatelů	počet	%
Základní	2	2,6
Učňovské	11	14,1
Středoškolské s maturitou	63	80,7
Vysokoškolské	2	2,6
Celkem	78	100

V grafu můžeme vidět rozdíl, který je na první pohled patrný. Nejvíce pachatelů trestné činnosti pojistného podvodu v okrese Liberec je středoškolského vzdělání, zakončené maturitou. Modrá barva znázorňuje pachatele s nedokončeným středoškolským vzděláním.

Jejich nejvyšší dosažené vzdělání je základní. Ze zkoumaných vzorků šlo pouze o dva pachatele, muže. Jedná se o 2,6 % z celkového počtu, což je malé množství pachatelů bez vzdělání. Stejně tomu je i s pachateli vysokoškolského vzdělání. Zde se také jednalo o pouhé 2 osoby, muže, kteří byli obviněni z pojistného podvodu. V grafu č. 5 je pod zelenou barvou vidět vysokoškolsky vzdělané pachatele. Jedná se o pouhé 2,6 % ze zkoumaných 78 obviněných pachatelů pojistného podvodu okresu Liberec. Pod červenou barvou jsou zobrazení pachatelé pojistných podvodů, kteří mají nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské bez maturity. Jedná se o pachatele studujících odborných učilištích. Takto vyučení pachatelé zastupují 14,1 % páchané trestné činnosti v okrese Liberec. Nejvyšší zastoupení mají pachatelé s nejvyšším zakončeným vzděláním zakončené středoškolským studiem s maturitou. Tito zastupují 80,7 % pachatelů této trestné činnosti. V grafu jsou vyznačeny žlutě.

Graf č. 5

Lze říci, že markantně nejvíce pachatelů pojistných podvodů je středoškolsky vzdělaných a řadí se vzděláním do průměrného obyvatelstva České republiky.

10.6 Zaměstnanost pachatelů pojistného podvodu

Toto hledisko umožní zjistit, zda-li jsou pachatelé pojistných podvodů závislí na obohacení z trestné činnosti. Také nám ukáže zda pachatelé mají zaměstnání a trestnou činnost páchají i přes to, že mají legální finanční přínos. Teoreticky by se dalo říci, že pachatelé pojistných podvodů trestnou činnost páchají ke svému obohacení z důvodu, že nemají žádný finanční příjem. Toto hledisko nám umožní zjistit, zda-li pachatelé této trestné činnosti byli zaměstnanci nebo osoby samostatně výdělečně činné (podnikatelé). Předpokládám, že většina pachatelů pojistných podvodů jsou podnikatelé a nejsou to zaměstnanci. Analýzou dokumentů se přesvědčíme, zda-li tomu tak je. Vycházeli jsme z analýzy spisových materiálů, vedených na Policii ČR v Liberci (viz tabulka a graf č. 6,7)

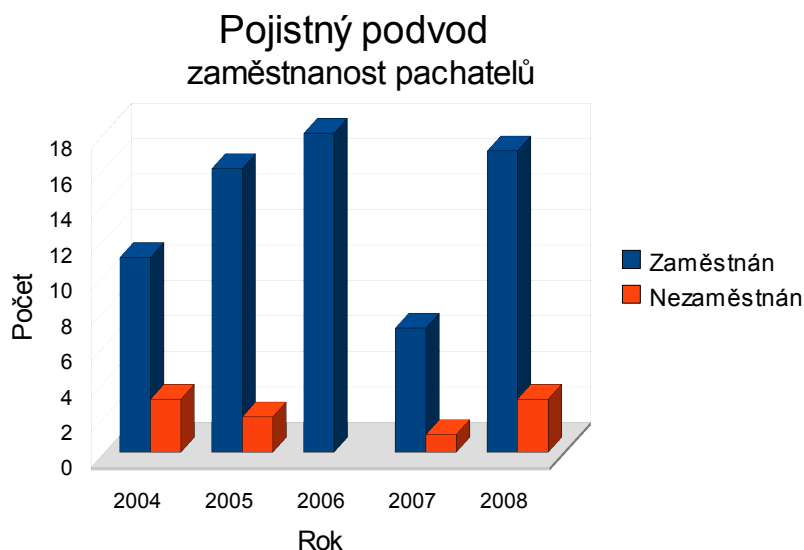
Tabulka č. 6: Zaměstnanost pachatelů tr. č. Pojistného podvodu

Rok	Zaměstnanost pachatelů	
	Zaměstnán	Nezaměstnán
2004	11	3
2005	16	2
2006	18	0
2007	7	1
2008	17	3
Celkem	69	9
%	88,5	11,5

Tabulka č. 7: Zaměstnání pachatelů tr. č. Pojistného podvodu

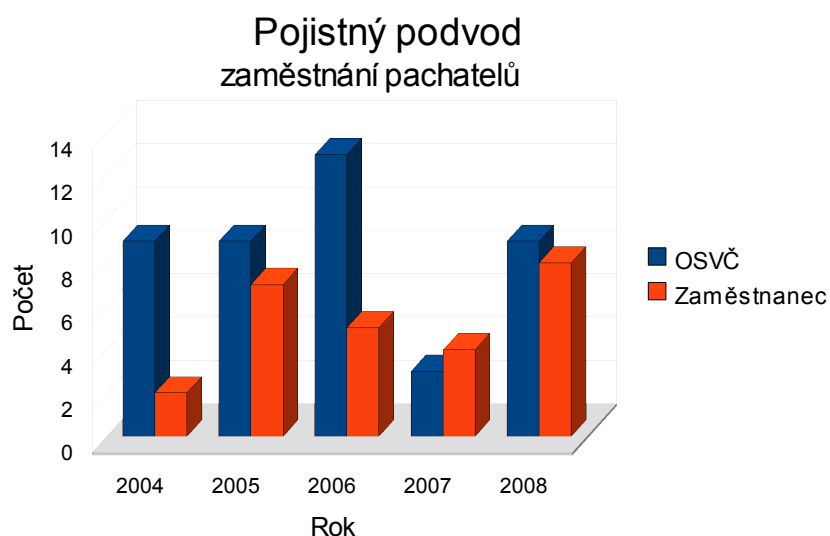
Rok	Zaměstnání pachatelů	
	OSVČ	Zaměstnanec
2004	9	2
2005	9	7
2006	13	5
2007	3	4
2008	9	8
Celkem	43	26
%	62,3	37,7

Graf č. 6

Tabulka s grafem označené pod číslem 6 znázorňuje zaměstnanost osob, které spáchaly trestný čin pojistný podvod v okrese Liberec za období od roku 2004 do 2008. Sloupec v grafu 6 modré barvy znázorňuje osoby, které v době spáchání trestného činu měly zaměstnání. Jedná se celkem o 69 osob. Sloupec červené barvy opačně označuje osoby, které neměly v době spáchání skutku žádné zaměstnání. Jedná se o 9 osob. Tyto osoby byly vedeny buď na úřadu práce, či nebyly nikde registrovány. Jak je patrné ve vysoké míře převyšuje zaměstnanost pachatelů těchto trestných činů. Osoby, které měly zaměstnání bylo celkem 88,5 % oproti osobám bez zaměstnání, kterých je v celkové míře pouhých 11,5 %. Je zřejmé, že pachatelé pojistného podvodu nejsou závislí na výnosu z takto páchané trestné činnosti, jelikož mají stálý příjem financí z výplat. Z grafu je patrné, že žádný rok se nijak výrazně neliší.

Graf č. 7

Graf s tabulkou číslo 7 označují zaměstnání pachatelů těchto trestných činů v okrese Liberec za období pěti let od roku 2004 do 2008. Sloupec modré barvy ukazuje osoby, které páchaly trestnou činností jako osoby samostatně výdělečně činné. Jde o 43 osob. Jedná se o podnikatele. Červený sloupec nám ukazuje osoby, které pracují jako zaměstnanci společností a firem. Jde o 26 osob. Osoby samostatně výdělečně činné jsou ve větší míře pachatelé pojistných podvodů. Procentuálně z tabulky č. 7 toto tvrzení lze vyjádřit, že osoby samostatně výdělečně činné páchají pojistné podvody v zastoupení 62,3 % a zaměstnanci v zastoupení 37,7 %. Z grafu je patrné, kromě roku 2007, kde bylo spácháno více pojistných podvodů zaměstnanci, než-li podnikateli jsou tyto statistiky za analyzované roky obdobné. Vždy v páchaní pojistných podvodů převyšují osoby samostatně výdělečně činné nad osobami zaměstnanci.

V této tabulce bude znázorněn počet osob pojistného podvodu u osoby samostatně výdělečně činné v závislosti na věku pachatele. Zde se dozvíme jaký je nejčastější věkový průměr pachatele trestného činu pojistného podvodu v zastoupení podnikatelské sféry. Vycházíme z analýzy dokumentů Policie ČR okres Liberec, za období roku 2004 až 2008.

Tabulka č. 8: Věk pachatelů OSVČ

Rok	Věk pachatelů		
	Do 25	25 – 40	nad 40
2004	0	7	2
2005	1	6	2
2006	2	7	4
2007	0	2	1
2008	1	4	4
Celkem	4	26	13
%	9,3	60,5	30,2

Z uvedené tabulky je patrné, že nejvíce osob samostatně výdělečně činných, páchající trestnou činností pojistného podvodu je ve věku od 25 do 40 let. Těchto osob je 26, což je 60,5 %. Dále jsou pachatelé starší 40 let v zastoupení 13 osob, což je 30,2 %. V neposlední řadě jsou zde i osoby podnikatelů do 25 let. Tito jsou 4, což je 9,3 % z celkového počtu 43 pachatelů pojistných podvodů, kteří se živí jako osoby samostatně výdělečně činné.

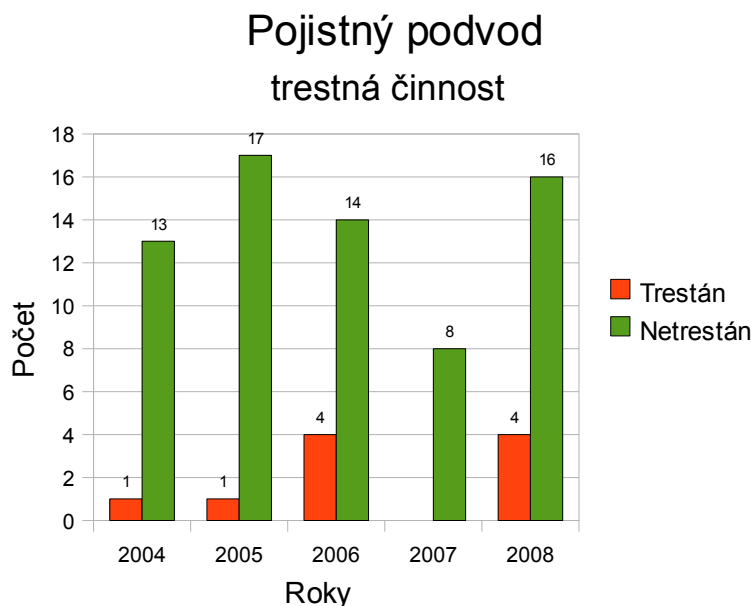
10.7 Kriminální minulost pachatelů pojistného podvodu

V následujícím bodě si ukážeme, kolik pachatelů trestného činu pojistného podvodu již bylo v minulosti trestáno a dopouštělo se recidivy. V této fázi jsme vycházeli z analýzy spisových materiálů, vedených na Policii ČR v Liberci (viz tabulka č. 9 a graf č. 8)

Tabulka č. 9: Počty trestaných a netrestaných pachatelů

Rok	Počty pachatelů	
	Trestán	Netrestán
2004	1	13
2005	1	17
2006	4	14
2007	0	8
2008	4	16
Celkem	10	68
%	12,8	87,2

Graf č. 8

Graf č. 8 s tabulkou č. 9 ukazuje trestnou činnost pojistného podvodu z pohledu pachatele recidivisty za období roku 2004 až 2008 v okrese Liberec. Sloupec označený červenou barvou ukazuje na pachatele trestného činu, který se dopustil trestné činnosti již opakovaně. Sloupec označený zeleně ukazuje pachatele pojistného podvodu, který se dopustil pojistného podvodu poprvé a před tím nebyl ještě nikdy trestán. Zde jsou patrné velké rozdíly. Analýzou bylo zjištěno, že z velké většiny se pachatelé pojistných podvodů dopouští trestné činnosti poprvé, bez jakékoliv kriminální minulosti. V roce 2007 je patrné, že tento trestný čin nespáchal žádný z pachatelů formou recidivy. Procentuálně se pojistného podvodu dopouští pachatelé v recidivě v množství 12,8 %. 87,2 % pachatelů pojistného podvodu se dopouští trestné činnosti poprvé. Z celkových 78 pachatelů pojistných podvodů se dopouští pachatelé recidivy pouze ojediněle. Tito pachatelé páchají pojistné podvody převážně na úseku havarijního pojištění automobilů.

10.8 Důvody páchaní a využití prospěchu z trestné činnosti

V této popisné části si přiblížíme důvody páchaní pojistných podvodů. Ukážeme si zda byl pachatelům vynesena prospěch z této trestné činnosti ještě před tím, než byl trestný čin pojistného podvodu pachatelům prokázán. Vcházelo se z podkladů analýzy spisových materiálů, vedených na Policii ČR v Liberci.

Tabulka č. 10: *Důvody páchaní pojistného podvodu*

	Nutnost	Výdělek
Počet	5	73
%	6,4	93,6

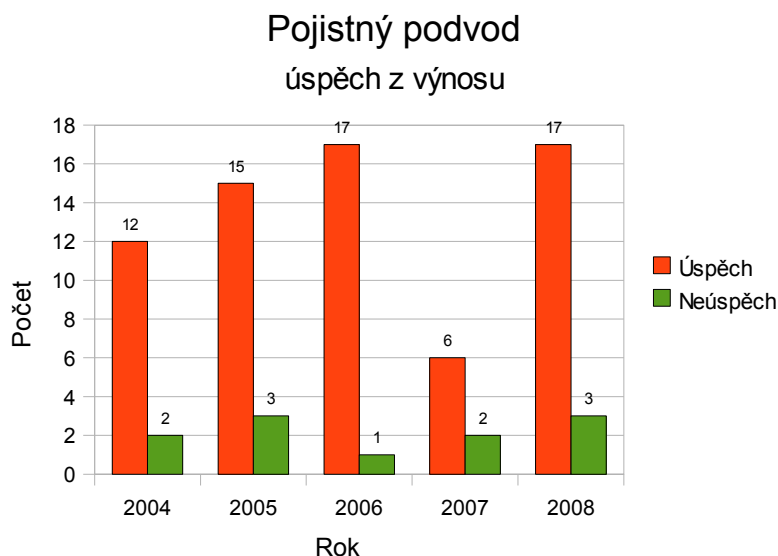
Tabulka znázorňuje kolik pachatelů pojistného podvodu spáchala pojistný podvod z důvodu výdělku a prospěchu z této trestné činnosti, či kolik pachatelů pojistného podvodu trestný čin spáchala z důvodu nutnosti. Nutnost je myšlena, že pachatelovi trestného činu se stala nehoda a on aby z této nehody alespoň pokryl náklady, vymyslel způsob, jak peníze vydělat zpět. Z tabulky je patrné, že pachatelé pojistných podvodů páchají pojistné podvody pro své vlastní obohacení za účelem rozšíření si svého majetku. Páchají tak v procentuálním rozdílu 93,6 % ku 6,4 % pachatelů trestných činů pojistného podvodu.

V následující tabulce a grafu je uveden prospěch z pojistného podvodu ještě před tím, než byl trestný čin pojistného podvodu pachatelům prokázán.

Tabulka č. 11: *Úspěch z výnosu tr. č. Pojistného podvodu*

Rok	Úspěch výnosu z pojistného podvodu	
	Úspěch	Neúspěch
2004	12	2
2005	15	3
2006	17	1
2007	6	2
2008	17	3
Celkem	67	11
%	85,9	14,1

Graf č. 9

V tabulce č. 11 a následném grafu č. 9 je zaznamenána úspěšnost získání peněz z trestné činnosti pachatelů pojistných podvodů. Tabulka a graf znázorňují úspěch obohatit se finanční hotovostí z pojistné částky. O úspěch se jedná ve sloupci znázorněném červenou barvou. Podvodně získané peníze z pojišťovacích společností v mnohém převyšuje nad neúspěšností pachatelů při páčání Pojistných podvodů. Neúspěch znázorňuje zelený sloupec. Zde se jedná o pachatele, které policie chytila ještě před obohacením se pojistným podvodem. K trestnosti však postačí uvedení pojišťovací společnosti v omyl. V případech úspěchu pachatel nemusel získat finanční přínos, jelikož soud může dát pachateli v rozsudku plné uhrazení vzniklé škody. Co se týče míry úspěšnosti v procentuálním vyjádření, úspěšných pachatelů je 85,9 % a neúspěšných pouhých 14,1 %.

10.9 Příklady z praxe pojistných podvodů

Pro nastínění problematiky pojistných podvodů jsem vybral dva případy z praxe na SKPV PČR. Jeden z uvedených skutků jsem šetřil ve spolupráci s vyšetřovatelem. Tento trestný čin uvedu jako první. Jedná se o nejčastější problematiku pojistných podvodů v České republice. Tato problematika se týká havarijních pojištění automobilů. Pachatelé těchto trestných činů jsou pro naši společnost hrozbou. Škodní události sice nejsou vysoké jsou to řádově od deseti tisíců do půl milionu korun. Nejhorší ne této problematice je její prokazování, jelikož pachatelé tuto trestnou činnost velmi dobře maskují. Od pracovníků kontrolních mechanismů pojišťoven vím, že se jim nedaří s prokázáním těchto deliktů a proto

tyto skutky nehlásí policii. Pouze si dělají statistiky a občas tyto skutky pouze pro informaci přepošlou nějakému z bývalých kolegů a kamarádů na Policii z důvodu toho, aby se stav věci mapoval na linii pojišťovacích podvodů. Nyní již ke konkrétnímu skutku, který se stal v Liberci.

Muž, věkem 26 let, svobodný, středoškolsky vzdělaný podnikající jako osoba samostatně výdělečně činná na úseku oprav automobilů. Tento muž v mnoha případech páchal pojistné podvody tak, že měl vždy pojištěný svůj automobil, který náhodně nechával zaparkovaný na různých místech Liberce bez dozoru. Druhý den vždy nahlásil, že mu zaparkovaný vůz někdo naboural. Jindy důkladně zinscenoval dopravní nehodu tak, že vypadala jako, že on je poškozený této události. Viník nehody byl vždy ten druhý. Poté co přijela na místo policie, celou věc zadokumentovala a podezřelý s protokolem o nehodě šel na pojišťovnu k uplatnění nároku za vzniklou pojistnou událost. Při takovém to opakovaném jednání v krátké době předali detektivové z pojišťovny celou složku tohoto muže na PČR. Policejním šetřením bylo zjištěno, že muž minimálně v pěti prokázaných případech použil svůj automobil ke spáchání pojistného podvodu obdobným způsobem. Pojistný podvod byl prokázán na podkladech soudního znalce z oboru dopravy. Soudní znalec potvrdil teorii, že muž zaparkoval automobil vždy na místě, kdy nehoda nikdy neodpovídala poloze a tvarům deformací a drah automobilů, které jmenovaný uvedl policejnímu inspektorovi, vyšetřujícím místo dopravní nehody. Dále na podkladu fotodokumentací pojišťovny bylo opět znalecky prokázáno, že muž opakovaně boural ty samé poškozené díly, které ve své dílně různě zaměňoval se stejným automobilem, který používal pro tuto trestnou činnost. Takto poškozené díly deklaroval, jakož to nové a vymáhal uplatnění pojistné události. Celá věc se završila tím, že poškozenému údajně takto havarované vozidlo zmizelo z garáže. Vozidlo z garáže odcizil neznámý pachatel. Vozidlo, ani neznámého pachatel se do dnešního dne nepodařilo nalézt. Celý takto zadokumentovaný trestný čin pojistného podvodu byl podezřelému sdělen jako pojistný podvod dle ustanovení § 250a odst. 3 trestního zákona a to vše pouze na podkladě znaleckého dokazování. Zajímavostí je to, že tento pachatel svou trestnou činnost pojistných podvodů nikdy nedoznával i přes průkazné důkazy. Tento muž stále tvrdil a tvrdí, že věc, co je mu kladena za vinu není pravda. Do dnešní doby Okresní soud v Liberci za toto jednání nevynesl pravomocný rozsudek.

Druhý z příkladů, které bych chtěl zmínit byl taktéž řešen na našem oddělení, ne však mou osobou. Jedná se o problematiku na úseku uplatnění nároku za pojistnou událost, která

byla antidatovaná. Jde o to, že věc, či náklad není pojištěný a pachatel z důvodu havárie zpětně antidatoval smlouvy a pojistil vozidlo až po škodní události, která se mu již stala.

Muže věkem 43 let, rozvedený, středoškolsky vzdělaný, podnikající jako osoba samostatně výdělečně činná na úseku autodopravy. Tento muž antidatoval smlouvu o havarijním pojištění nákladního automobilu (kamionu), naloženým elektronikou. Dále antidatoval smlouvu o pojištění zboží v nákladním automobilu. S vozidlem jel jeho zaměstnanec do ciziny a v Německé republice vozidlo vyboural vlastní vinou. Muž šel za kamarádem do pojišťovny s kterým zpětně sepsali smlouvu o pojištění daného vozu a zboží, které kamion převáží. Po třech dnech jmenovaný muž uplatnil u dané pojišťovny tuto pojistnou událost za zničený automobil a zboží, které bylo na návěsu vozu. Jednalo se o škodní událost ve výši necelých 12 milionů korun českých. Při důkladném šetření pojišťovnou byly zjištěny určité pochybnosti o škodní události a proto byla celá věc zaslána na SKPV v Liberci. Zde se po prvotním šetření přišlo na to, že poškozený je vlastně podezřelý ze spáchání trestného činu pojistného podvodu a to tím, že antidatoval se spolupachatelem pojistnou událost, kterou uplatnil a chtěl získat peníze za její plnění. Věc se podařilo objasnit ve spolupráci s detektivy v pojišťovně, kteří vnitřní kontrolou zjistili pochybení v nesrovnalostech s daty a následnou manipulací s chybně označenými čísly pojistných smluv, zařazených v pojišťovně. Ve spolupráci s Policií Německé republiky se podařilo dostatečně zadokumentovat den, stav a místo dopravní nehody kamionu, které bylo výborně opatřeno fotodokumentací. Pachateli pojistného podvodu bylo sděleno obvinění z trestného činu pojistného podvodu dle ustanovení § 250a odstavce 5 trestního zákona. Pachatel trestného činu trestnost jeho jednání nedoznává. Úředník pojišťovny s Policií spolupracoval. Do dnešní doby Okresní soud v Liberci za toto jednání nevynesl pravomocný rozsudek.

10.10 Vyhodnocení předpokladů pojistného podvodu

Cílem práce bylo prozkoumat a zmapovat trestný čin pojistného podvodu, zjistit sociodemografické charakteristiky pachatelů pojistného podvodu na území okresu Liberce za období let 2004 až 2008. Výsledkem mělo být vyhodnocení sledovaných událostí Policií České republiky a jejich popis. Pro naši práci byly zvoleny předpoklady, že **většina pachatelů trestného činu pojistného podvodu mají středoškolské vzdělání a provádějí podnikatelskou činnost. Dále předpokládáme, že většina pojistných podvodů je obtížně prokazatelných. Poslední předpoklad je, že většina pachatelů trestného činu pojistného**

podvodu jsou muži ve věku mezi 25-40 let. V této části práce tyto předpoklady vyhodnotím a popíši.

Předpoklad č. 1: „předpokládám, že většina pachatelů trestného činu pojistného podvodu mají středoškolské vzdělání a provádějí podnikatelskou činnost“ se potvrdila.

Z celkového počtu 78 obviněných z trestného činu pojistného podvodu bylo 63 osob s nejvyšším dosaženým středoškolským vzděláním, zakončeným maturitou, což je 80,7 % z celkového počtu obviněných osob. Učňovského vzdělání bylo 11 osob obviněných, což je 14,1 procenta z celkového počtu osob. Osoby pachatelů tohoto trestného činu pojistného podvodu, zakončených vysokoškolským titulem bylo 2,56 %, což jsou 2 osoby. U osob pachatelů, zakončeným nejvyšším základním dosaženým vzděláním, jsou taktéž 2,6 % osob pachatele trestného činu pojistného podvodu z celkového počtu zkoumaných 78 pachatelů. Tyto výsledky jsou zřejmé z tabulky a grafu č. 5.

Potvrdil se předpoklad, že většina pachatelů pojistného podvodu je minimálně středoškolského vzdělání. V další části předpokladu je, že osoby pachatelů provádějí podnikatelskou činnost. Závěry jsou zaznamenány v tabulce č. 6, 7 a grafu č. 6. Zde je znázorněno, že z celkového počtu 78 obviněných je 69 osob zaměstnaných a 9 osob nezaměstnaných. V tabulce č. 7 a grafu č. 6 je patrné, že z celkového počtu 69 obviněných bylo 43 osob osob samostatně výdělečně činných (podnikatelů), což je 62,3 % z celkového počtu zaměstnaných pachatelů pojistného podvodu. 26 osob bylo zaměstnanci, což je 37,7 % z celkového počtu zaměstnaných pachatelů. Ze zkoumaného vzorku je patrné, že většina pachatelů pojistného podvodu je středoškolského vzdělání, provádějící podnikatelskou činnost.

Předpoklad č. 2: „předpokládám, že e většina pojistných podvodů je obtížně prokazatelných“ se nepotvrdila.

V tomto předpokladu jsme vycházeli z celkového počtu vedených trestných činů Policie v okrese Liberec. V tabulce a grafu č. 2 je zřejmé, že z 76 zjištěných případů pojistného podvodu bylo 61 případů trestného činu objasněno a 15 případů bylo odloženo. Předpoklad se nepotvrdil, jelikož objasněných případů je mnohem větší množství oproti případům neobjasněným. Předpoklad původně vycházel z vlastní zkušenosti působení u PČR, nicméně byl vyvrácen fakty, které jsou vedeny ve statistikách a dokumentacích případů

trestného činu pojistného podvodu. Je pravdou že tento druh kriminality je velice latentní a o mnohých případech vůbec nevíme. V této práci však vycházíme ze všech údajů a zjištěných událostí, které byly a jsou vedeny u PČR okres Liberec.

Předpoklad č.3: „předpokládám, že většina pachatelů trestného činu pojistného podvodu jsou muži ve věku mezi 25-40 let“ se potvrdila.

U tohoto předpokladu jsme opět vycházeli z vlastních zkušeností u Policie ČR. Tento věk je nejuniverzálnější pro páchaní trestné činnosti, zvláště pak při páchaní pojistných podvodů, kde musí být již nějaká životní zkušenost osob pachatelů trestného činu pojistného podvodu. Údaje byly získány z celkového počtu 78 obviněných osob, které jsou vedeny v dokumentaci Policie ČR okres Liberec. Z tabulky a grafu č. 4 je patrné, že pachatelé pojistného podvodu jsou nejvíce ve věku mezi 25 až 40 lety. Pachatelů ve věku mezi 25 až 40 let z celkových 78 obviněných bylo 42, což je 53,8 % z celkového počtu obviněných. Mladších pachatelů 25 let bylo 13, což je 16,7 % z celkového počtu obviněných. Starších pachatelů nad 40 let bylo 23, což je 29,5 % z celkového počtu obviněných. Tento předpoklad se tedy potvrdil. Více jak polovina pachatelů pojistného podvodu je ve věku mezi 25 až 40 lety. Je zřejmé, že pojistné podvody páchají spíše dospělejší pachatelé s určitým počtem životních zkušeností.

11 Závěr

V práci jsme popsali hospodářskou kriminalitu, ze které vychází její dílčí prvky podvod a pojistný podvod. Hospodářská kriminalita je velice rozsáhlé téma a proto jsme se v této trestné činnosti zabývali pouze jejími okolnostmi a charakteristikou. Takto jsme popsali i podvod a pojistný podvod. Vysvětlili jsme si co podvodná jednání jsou, jaké máme druhy a charakteristiku. Dále jsme se zaměřili na právní kvalifikaci podvodných jednání v trestním zákoně, kde jsme podrobně rozvedli podvod a pojistný podvod. V pojistném podvodu jsme se uvedli do problematiky občanské. Dále jsme popisovali pojistný podvod a jeho způsoby páchaní základní formy. Zabývali jsme se také osobou pachatele pojistného podvodu, formami dokazování této trestné činnosti, jejími kriminogenními faktory, stopami a znaleckým dokazováním. V neposlední řadě jsme si řekli o prevenci páchaní této trestné činnosti.

Z výsledků námi zkoumaných trestných činů pojistného podvodu bylo zjištěno, že pojistné podvody mají nemalý podíl na páchaní trestné činnosti v okrese Liberec. Zkoumáno bylo 78 pachatelů pojistných podvodů u kterých bylo zjištěno, že v převážné většině se jim trestná činnost daří páchat a z pojišťoven úspěšně získávají v nemalé míře peníze. Z toho plyne, že v případech nezjištěných pojistných podvodů se z pojišťoven získávají velké finanční částky. Dle mého názoru se jedná o vysokou společenskou nebezpečnost.

Na základě provedeného šetření u 78 zjištěných pachatelů pojistného podvodu v okrese Liberec za roky 2004 až 2008 je zřejmé, že jde o pachatele středního věku se středoškolským vzděláním, zakončeným maturitou. A jde tedy o produktivní osoby s životními zkušenostmi. Dá se říci, že uvedená skupina lidí je nejideálnější skupinou pro páchaní jakékoli trestné činnosti.. Pachatelé mají dostatek životních zkušeností a jsou v dobrém fyzickém a psychickém stavu. Většina zkoumaných pachatelů pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná, tudíž je hospodářské problematiky a zákonů znalá. U těchto lidí lze očekávat i určitou vyzrálost. Bylo zjištěno, že osobou pachatele pojistného podvodu je spíše muž. Páchaní trestné činnosti ženami je celkově menší množství, ale i v naší problematice jsme si dokázali, že můžeme najít zastoupení žen. Dále jsme se mohli přesvědčit, že recidiva v této trestní problematice není moc běžná. Jsou zde ale recidivisté, kteří se touto problematikou živí a založili si na ni své povolání. Dá se ale říci, že většina pachatelů pojistného podvodu tuto trestnou činnost spáchala poprvé, nebo na ni PČR v ostatních případech zatím nepřišla. To by mohlo potvrdit tvrzení o veliké latenci pojistných podvodů, jak je také popisováno v naučných publikacích. Páchaní pojistných podvodů

vyžaduje určitý um a životní zkušenost. Je zřejmé, že pachatel pojistného podvodu, který pojistný podvod spáchá poprvé, dostatečně nedomyslí důsledky svého jednání a je po spáchaném činu brzy chycen. Prospěch z pojistného podvodu však pachatel nedělá z důvodu nutnosti, ale z důvodu osobního majetkového prospěchu. Pachatelé pojistných podvodů ve většině případů chtějí zlepšit svůj životní standart. Jde spíše o další obohacení pachatele takových to trestných činů z důvodu navýšení své majetkové situace. Co se týče výnosu z trestné činnosti, jak jsme si uvedli v praktické části je zcela opačný od usvědčeného pachatele pojistného podvodu. Zde jsme si dokázali, že získání výnosu peněz z pojistného podvodu se pachateli podařilo z převážné většiny získat a to ne v malé míře, ale v 85,9 % z celkového počtu zkoumaných 78 pachatelů pojistných podvodů. Páchání pojistného podvodu je tedy dle provedeného zkoumání pro naši společnost opravdovou hrozbou.

12 Navrhovaná opatření

Mezi nedílnou součástí navrhovaných opatření bych uvedl zlepšení informovanosti obyvatel o tomto druhu kriminality právě v pojišťovnách. Malá informovanost a netečnost k jednání občanů vede k tomu, že dochází k malému zapojení veřejnosti k odhalování pojistných podvodů. K tomuto také přispívá, že pachatelé pojistných podvodů nepoškozují právě diskutované jednotlivce, ale spíše společnosti. Je pravdou, že žádná z prevencí nikdy nepovede k zabránění páčání hospodářské kriminality, a to může být ovlivněno právě snadností spáchání pojistného podvodu. Věc druhá je zapříčinění jejímu odhalení. Tomuto problému by šlo zajisté ulevit řádnou prevencí, lepším zjištěním údajů o pojistníkovi a lepší kontrolou opatření v napadených pojišťovacích společnostech.

Spolupráce s policií

Spolupráce s policií je velmi důležitá pro řešení dané problematiky na úseku kompletní trestné činnosti. Spolupráce by mohla být oboustranná, kdy Policie by mohla dělat patřičná školení pro zaměstnance pojišťoven a jejich kontrolní oddělení. Tyto semináře by mohli být jak na úseku hospodářské kriminality a pojistných podvodů, tak i co se týče vyhledávání této trestné činnosti na úseku korupce zaměstnanců pojišťovacích společností. V těchto školeních by bylo hodno probírat nové trendy páčání trestné činnosti, o kterých má určitě policie větší přehled než-li zaměstnanci pojišťoven. Spolupráce by také zajisté byla oboustranným přínosem. Prohloubily by se kolegiální vztahy mezi detektivy pojišťoven a zaměstnanci PČR.

Poznání klienta

Poznání klienta hraje velkou roli v prevenci pojišťoven, avšak není tomu věnována dostatečná pozornost a péče. Aby se potlačilo páčání trestných činů na úseku pojistných podvodů, je třeba zlepšit ochranný prvek pojišťoven, který se skládá z dostatečného poznání pojišťovaného subjektu a pojištěnce samotného. V mnohých případech osoby, které pojišťují danou věc ji nemají vůbec ve stavu, jak ji deklarují pojišťovně a pojišťovna z důvodu dalších potencionálních zákazníků a pojištění pojistku uzavře bez dostatečné kontroly pojišťovaného předmětu. To samé lze říci i o osobách pojistitelů. Osoby jsou v mnoha případech nedůvěryhodné a to zejména proto, že se některým velmi často stávají pojistné nehody.

Takové osoby je třeba lépe zkoumat do hloubky, například u jiných pojišťoven, bank s jejich účty, jak je již běžné v zahraničí. Dají se také zkoumat jejich úvěrové smlouvy a podobně. Byl bych proto zřídit celorepublikovou evidenci pojistek pro lepší kontrolu a evidenci pojistitelů a neplatičů pojištění. Dále pro evidenci všech pojišťoven, a jejich vyplácených pojistných událostí. V tomto případě bych doporučil lepší zpětnou kontrolu pojišťovaných věcí a pojistníků samotných.

Kontrola zaměstnanců pojišťoven

Poznání svého zaměstnance je velice dobré z důvodu důvěryhodnosti. Kriminalita na úseku zaměstnanců je dle mého názoru v naší republice na vysoké úrovni. O korupci se již mluví všude a veřejně. Co se týče navrhovaných opatření. Zde bych pro prohloubení vztahu zaměstnanec vedoucí dělal pravidelné semináře s volnou debatou, kde by zaměstnanci navrhovali nová vylepšení, co se týče zaměstnání. Je třeba řádného finančního ohodnocení. Jedním z nejdůležitějších navrhovaných opatření by bylo nastrčení provokatéra pro zjištění důvěryhodnosti zaměstnance. Toto doporučuji jako nejúčinnější prvek, který se týče kontroly zaměstnance zaměstnavatelem. Zde by se potvrdilo, zda-li si zaměstnanec úplatek vezme, či zda to ohlásí zaměstnavateli a potvrdí tak svou loajálnost vůči zaměstnavateli.

13 Seznam použitých zdrojů

BRABCOVÁ, I. *Hospodářská kriminalita z pohledu kriminologie*. vydává. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 7251-071-1.

ČASTORÁL, Z. *Ekonomická kriminalita z pohledu řízení a správy*. 1 vydání. Praha: Vysoká škola finanční a správní s.r.o., 2007. ISBN 978-80-86754-83-3.

ČÍRTKOVÁ, L., FIALKA, M., kol. *Podvody, zpronevěry, machinace*. 1. vydání. Praha: Armex, 2005. ISBN 80-86795-12-8.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2004. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 3 vydání. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-475-3.

CHMELÍK, J. *Znalecké dokazování*. 1 vydání. Praha: Policie ČR, úřad vyšetřování pro ČR, 2001.

HENDERSON, A. *Podvodníci, švindléri a darebáci*. Olomouc: Votobia, 1994. ISBN 80-85619-96-20.

CHMELÍK, J., PORADA, V., PRŠAL, V. *Pojistné podvody*. 1 vydání. Praha: Policie ČR, úřad vyšetřování pro ČR, 2000.

CHMELÍK, J., HÁJEK, P., NEČAS, S. *Úvod do hospodářské kriminality*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2005. ISBN 80-86898-13-X.

CHMELÍK, J., a kol. *Rukověť kriminalisty*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2005. ISBN 80-86898-36-9.

MUSIL, J., a kol. *Kriminalistika, vybrané problémy, teorie a metodologie*. vydává. Praha: Policejní akademie ČR, 2001. ISBN 80-7251-080-0.

ŠÁMAL, P., PÚRY, F, a kol. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. 1 vydání. Praha: C.H.Beck, 2001. ISBN 80-7179-493-7.

ZAPLETAL, J, a kol. *Kriminologie*. vydává. Praha: Policejní akademie ČR, 2004. ISBN 80-85981-28-9.

ÚZ-Úplné znění. č. 498. *Trestní předpisy*. Vydává nakladatelství Sagit, a.s., 2005. ISBN 80-7208-201-8.